

SÖDERGREN, JOHAN AUGUST

**Tillsatser i representationsfrågan af
"Satsernas" författare : (Artiklar i N:ris
14,15,16,18 och 19, år 1865)**

Stockholm
1865

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

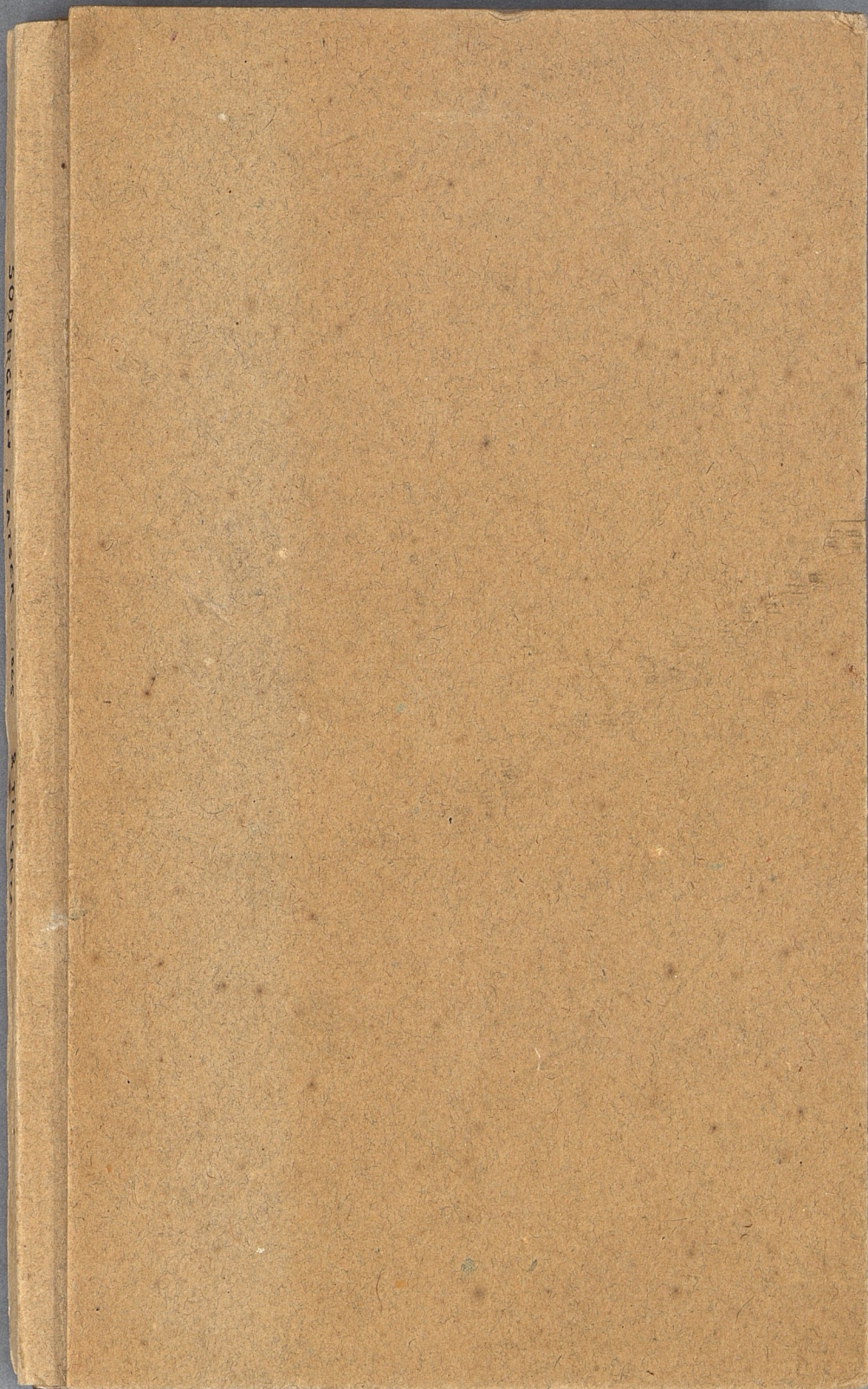
- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.

Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> alla boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

TILLSATSER

I

REPRESENTATIONSFRÅGAN

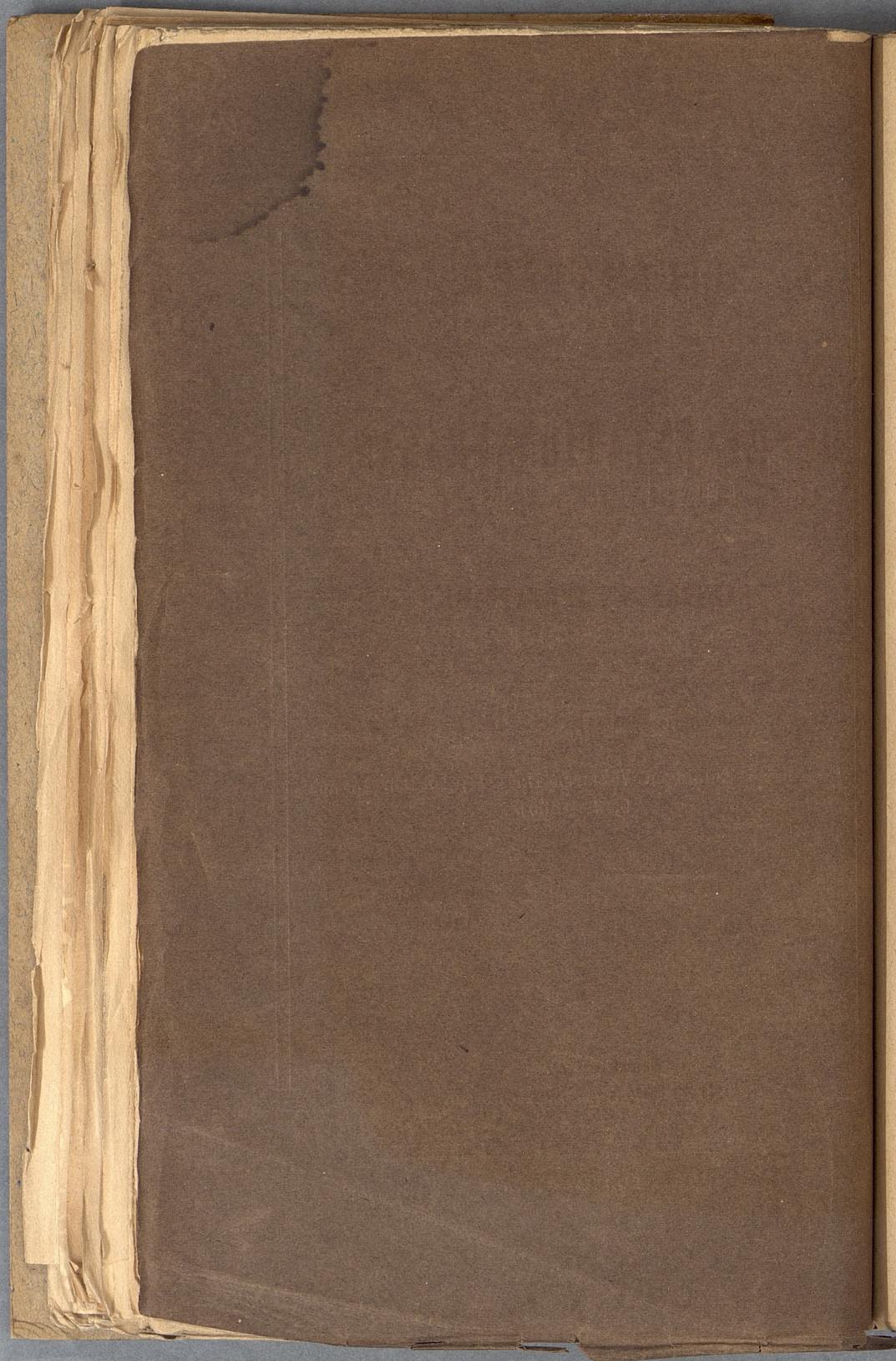
AF

“SATSERNAS” FÖRFATTARE.

(Artiklar i Tidningen **Väktaren** Nr:is 14, 15, 16, 18 och
19, år 1865).

Stockholm,
tryckt hos A. L. Norman.

Pris: 30 öre.

TILLSATSER

I

REPRESENTATIONSFRÅGAN

AF

"SATSERNAS" FÖRFATTARE.

(Artiklar i Tidningen **Vårtaren** Nr:is 14, 15, 16, 18 och
19, år 1865).

— — — — — Eheu!
Quam temere in nosmet legem
sancimus iniquam!
Horatius.

Stockholm,
tryckt hos A. L. Norman,
1865.

THE STATE

OF NEW YORK

IN SENATE

January 14, 1878

REPORT

OF THE

Innehåll.

Om de af första häftet framkallade motskrifter	sid. 1.
Anspråket på representanternas insigter	" 2.
" på statsmannens förutseende vid konstitutioners uppgörande	" 3.
Förr och nu i frågan om svenska allmänhetens politiska sinnelag	" 4.
»Frihetstidens« varnande exempel	" 6.
Är splittring emellan olika intressen en nödvändig följd af representantval inom skilda afdelningar	" 8.
Åter något om den historiska erfarenheten	" 9.
Möjligheten af demagogisk inflytelse på valen	" —
Begreppet af politisk bildning, närmare undersökt	" 12.
De ökunniges bruk af samfäld valrätt; jemnförelse med klassvalen	" 13.
Om landstingets lämplighet såsom grund för den föreslagne förste kammarens bildande:	" 14.
Landstingets nuvarande kompetens	" 15.
möjligheten af denna behörighets utvidgande	" 19.
Slutomdöme öfver landstinget	" 25.
Klassvals-principens rätta betydelse	" 26.
Om svårigheten af valdistrikters bestämmande	" 29.
Betraktelse om rätta uppställningen af frågan om det hvilande förslagets antaglighet; det för denna fråga nyttiga, men ej oundgängliga, i ett fullt uppgjortt motförslag	" 31.
Årliga riksdagar och deraf följande «ministerstyrelse»:	" 32.
Årliga riksdagars nödvändighet för Statsregleringen och andra ärenden?	" —
deras nödvändighet för att vinna kontinuitet i representationens personal?	" 34.
af dem förorsakadt vacklande i beslut och grundsatser i allmänna ärender	" 35.
deras inverkan på konungamaktens i grundlagen afsedda ställning till representationen	" 36.
författarens åsigter härom sammanförda och utvecklade i tolf särskildt uppställda satser	" —
Slutord	" 43.

1844

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

För författaren af »Satsen angående det hvilande förslaget till nationalrepresentationens ombildning» var det en synnerlig tillfredsställelse att finna sitt försök till granskning i den stora samhällsfrågan bevärdigadt med sådana motskrifter som de, hvilka framträdte dels i Post- och Inrikes Tidningar n:o 71 under titel: »Eftersatser i representationsfrågan», och dels i Nya Dagligt Allehanda n:o 68 m. fl. under rubrik: »Ett och annat i anledning af »Satserna», af D.« Satsernas författare har redan i sin skrift framhållit behovet af frågans offentliga granskning från ömse sidor innan den kommer till slutligt afgörande; och om det ock i allmänhet må räknas till menniskonaturens svagheter, att man mången gång ogerna låter öfvertygga sig om misstag i sina yttrade åsigtter och sålunda rädes för sanningen äfven der man sjelf redligt sökt henne; så måste dock nödvändigt en sådan känsla, om den eljest finnes, vika undan hos den, som har till ämne denna fäderneslandets viktigaste angelägenhet. De tvifvel, hvilka, under uppriktigt erkännande af det önskvärda i en skyndsam reform af vår föräldrade och numera alldeles otjenliga representation, Satsernas författare i flera riktningar framställt mot det föreslagna sättet för frågans lösning, måste hos honom väcka en plågsam känsla, som, för det möjliga fall, att det hvilande förslaget varder antaget, innebär djup misströstan om utsigtterna till en god ledning af fädernes-

landets framtida öden. En sådan skrift som »Satserna« har sannerligen icke varit sinneslugnets lätta förströelse, utan deremot det tunga bekymrets verk. Författaren skulle gerna vilja befrias från dessa oroande tvifvel och kunna med lugn förtröstan motse nationens framtid. För uppfattningen och åtminstone det tysta erkännandet af det sanna och öfvertygande i motståndares framställningar kunde här icke heller ligga ett hinder i någon författarefångna, då Satsernas förf. i allvarlig mening sökt och söker att, till sin person okänd och obemärkt, endast genom den anonyma kritiken befrämja sanningens utredande i den stora frågan.

Då författaren nu åter upptager ämnet, sker det derföre, att han, som icke kunnat i de antyddade motskrifterna finna någon öfvertygande vederläggning af »Satserna«, dock trott sig varseblifva behovet af några belysande och förklarande tillägg (eller tillsatser) till Satserna.

Insändaren i Nya Dagligt Allehanda, hr D., synes hafva särdeles mycket missförstått Satsernas mening i frågan om anspråket på det nödiga måttet af representanternes insigter. »Satsernas författare har«, heter det, »alltför mycket öfverskattat de speciella insigter, snart sagdt i alla möjliga grenar af vetandet, han synes fordra af en folkrepresentant.« — Såsom en förment motsats till författarens åsigt uppställer hr D. sitt på åberopad egen erfarenhet inom representationen grundade omdöme »att de mest vetenskapligt eller lärdast bildade medlemmar af representationen eller genialiske »ideologer« varit bland dem, som i det stora hela gjort minsta gagnet och måhända varit mindre passande för det representativa kallet, än redbare män med klart omdöme, allmän bildning, kännedom af landets och folkets behof samt praktiskt förstånd, hvilka ofta nog kunnat uträtta mer genom en tyst, temligen obemärkt verksamhet, än med lysande tal.« — Nej; i denna punkt finnes icke någon stridighet i åsikter emellan hr D. och Satsernas föfattare. Denna mening framgår tydligt af flera ställen i Satserna, t. ex. af hvad i slutet af sidan 66 säges om oratoriska förmågor, af första perioden å sidan 92, och särdeles af hvad i slutet af sidan 96 ordas om representationen såsom ett *forum*, der den medborgerliga bildningen skall i hvarje enskildt fall förstärkas med den speciella sakkännedom vissa representanter bibringa de öfriga

i särskilda ämnen, som icke vidsträcktare ingå i den allmänna medborgerliga bildningens omfång; samt vidare sidan 97 angående betydelsen af målsmanskap för intressen. Det är visst icke den universala lärdomen eller den glänsande talekonsten Satsernas förf. velat uppställa såsom vilkor för hvarje representant, utan just de mera anspråkslösa, men redbara och nyttiga egenskaper hr D. skildrat. »Frankfurter-parlamentet» af år 1848 har behagat Satsernas författare lika litet, som det behagat hans ärade motståndare. Men hvad Satsernas författare önskat och envist fordrar, det är, att i valrättens ordnande skall beredas sannolikhet, att till representanter skola väljas män med de nu antydda, af förf. och hr D. värderade egenskaper; tt icke hela makten i valet skall gifvas åt en okunnig massa, som godtroget och lätt låter af en tillkonstlad reputation för snillrikhet och frisinnighet förleda sig att välja just sådana der storheter, som förbryllade Frankfurterparlamentet, eller för öfrigt hvad hr D. kallat »profryttare, popularitetsjägare och stortalare». Förf. tror sig hafva i sin skrift så tydligt, att det här icke behöfver vidare upprepas, utvecklat begreppet om förmonen af klassvalen just genom sannolikheten, att specialkunskaper i alla möjliga förekommande frågor skola finnas att anlita *hos särskilda representanter*, då det för alla representanterne gemensamma anspråket vore innehafvandet af dels de moraliska egenskaper, som alltid måste vara grundvilkoret för ett medborgerligt förtroendeuppdrag, och dels den allmänna medborgerliga bildningen.

Och härmed förfaller tillämpningen mot Satsernas författare af en stor del af herr D:s 2:dra artikel.

Likaledes nödgas förf. bestrida hvad herr D. yttrat derom, att förf. skulle fordra, vid regeringens förslag till reformer, ett förutseende, som skulle sträcka sig sekler utöfver den närvarande tiden; således förutsättande en mer än mensklig spådomskonst. Herr D. torde icke hafva egnat närmare uppmärksamhet åt hvad förf. i sådant afseende yttrat på sidorna 26 och 27 i Satserna, likasom hvad sidan 70 är sagdt om den menskliga kortsyntheten i fråga om framtidens öden. Långt ifrån att hysa något anspråk på en ofelbar siareblick, yrkar förf. endast, att vid konstitutionens uppgörande skall, — under ständigt ihågkommande af frå-

gans omätliga vikt, som icke tillåter någon förhastad godtrogenhet, och så långt den mensklige beräkningsförmågan kan räcka, — fästas noggrannt afseende på hvad den psykologiska betraktelsen lär oss om möjligheten af folkmassans allmänna bildning och om de mensklige passionernas förvillelser samt på hvad den historiska erfarenheten framställt såsom tillämpliga lärdomar. — Med speord om »förskräckelse«, om »fuktan, hvaraf håren kunna verkligen resa sig på hufvudet«, om »oroliga drömmar«, om »spöken, hvarmed man väl må kunna försöka att skrämman barn«, afvisas icke det manlige allvarets eftertänksamma undersökning af hvad en sådan nödvändig vägledning för uppgörande af en ny konstitution må fordra eller medgifva. Beskyllningen på den ena sidan om tom förskräckelse är i och för sig icke mera bevisande i saken, än på andra sidan en förebråelse för lättsinnigt öfverdåd i fäderneslandets allravigtigaste politiska fråga; en förebråelse, den förf. icke skulle vilja tillåta sig emot någon motståndare. Åtminstone borde man, innan en dylik beskyllning om tom förskräckelse framställes, noga och allvarligt göra sig reda i frågan, om verkligen någon grund finnes för Satsernas antagande derom, att den *demokratiska* tendens i tidsandan, som — det lærer väl dock icke af hr D. förnekas — i andra länder redan länge uppenbarat sig och ännu allt mera gör sig gällande, vunnit något insteg i svenska allmänhetens begrepp och, under ständigt bearbetande genom den periodiska pressen, må antagas komma att allt mera bestämma allmänhetens föreställningssätt i politiska och sociala frågor; — eller om, med bortvisande af all farhåga i den vägen, i afseende på den samhällsvådliga tendens i de demokratiska idéernas öfverdrifter och förvillelser, hvorum i Satserna, sidorna 77 och 78, är ordadt, man bör lugnt trygga sig vid svenska folklynnets forna beskaffenhet i tidehvarf, då de demokratiska lärorna icke heller i andra länder fått någon större utveckling; — trygga sig dervid, att, såsom hr D. åberopar, »vi veta intet exempel derpå, att demokratien här i landet riktats mot konungamakten«; att icke dessa läror, om de verkligen skulle inpreglas hos den stora massa af svenska folket, till hvilken en sann politisk bildning icke kan komma att sträcka sig, kunna leda till skadliga följder i bruket af den makt, som

i den samfälda valrätten per capita gäfves åt den stora massan, inom hvilken, då de politiska passionerna en gång blifvit satta i låga, de politiskt bildades ord kunde blifva såsom hviskningar i orkanen.

Ett sådant förlitande på beståndet af svenska allmänhetens *forna* tendens och åsichter i samhällsfrågorna har Satsernas författare icke vågat; och häruti skulle »förskräckelsen» ligga. Han tror sig fasthellre hafva inhemtat tillförlitlig kunskap derom, att, måhända icke så bestämdt i alla delar af riket, men dock i de många och stora, mera rikt befolkade trakter, som genom beqvämare kommunikationsmedel och lifligare industriell verksamhet samt tätare omflyttning af eganderätten till jordegendomar ligga mera öppna för främmande beröring, finnes en allt mera fortgående ombildning af de hos den stora allmänheten af ålder rådande begrepp i sådana frågor. Regeringsmakten betraktas icke nu under samma synpunkt, som i forna dagar; den individuella frihetskänslan blir ömtåligare för allt, som kan betraktas såsom något tvång från statens sida, äfven det mest nödvändiga; och folkets gamla föreställning om konungamakten torde slutligen kunna blifva såsom en barnsaga. Tiden är ej mera densamma, som förr; och med tiden förändras människorna. En sådan förändring i det politiska föreställningssättet (något helt annat, än de ständiga, af kulturutvecklingen mindre beroende egenheter i folklynnnet, om hvilka å sidan 75 i Satserna är taladt) är en alltför vigtig och betydande epoch för vårt ämne, att man skulle våga att hufvudsakligt grunda sina beräkningar för det kommande på hvad som i tiden ligger före inträdandet af nämnde epoch. Sådana förändringar i folkens föreställningssätt måste noga iakttagas i den tillämpning man vill göra af historiens lärdomar. Det fordras aktgifvande på det, som i hvarje fall är det väsendtligt gemensamma, likartade i de tidpunkter och förhållanden man vill taga till jemnförelse. Och vid *sådant* rådfrågande af världshistorien betviflar förf., att densamma, ända från det gamla Athéns dagar, skall gifva ett verkligt lugnande föredöme åt företaget att låta nationens angelägenheter bestämmas af pluraliteten efter hufvudtalet inom den massa, som derom har ringa eller intet begrepp och just derföre så lätt kan genom intriger vilseledas i val af representanter.

Vill hr D. förneka verkligheten af en sådan förändring i svenska allmänhetens forna politiska begrepp, — ett sådant de ytterligt »liberala« idéernas stora herravälde i nationens allmänna anda, som eljest af liberalismens vanlige sakkörare så gerna omtalas och åberopas; så måste förf. finna sig deri; ty någon yttre bevisning derom finnes icke att använda, om icke möjligen tidningen Fäderneslandets oerhördt stora antal prenumeranter och läsare skulle få gälla såsom något betecknande för arten af de politiska, sociala och moraliska lärdomar den stora allmänheten två gånger i hvarje vecka begärligt emottager och låter i sina sinnen innötas. Det återstår då endast att vädja till »allmänna opinionen«, en domstol, som dock är svår att uppsöka, hvarföre ock förf. äfven om denna nödgats säga, att den icke efter någon hitintills funnen method kan bevisas.

Det torde förhålla sig med historien ungefär så, som med statistiken, om hvilken det blifvit sagdt, att man med samma siffror, på tjenligt sätt begagnade, kan bevisa de mest motsatta saker. I «Satserna» hade den så kallade »frihetstidens» exempel blifvit åberopadt såsom varning mot den fara en representation af sådant lynne, som författaren trodde vara att förvänta af de samfälda valen, kunde, särdeles vid årliga riksdagar, åstadkomma, genom sträfvet att betvinga konungamakten och bringa denna utur sin tillbörliga ställning till representationen. Under det mest ifriga bestridande här af, har hr D. tvärtom åberopat »frihetstiden» såsom bevis på fördelen af representationens grundande på samfälda val, icke på val inom klasser, enär just genom dessa senare val »korruptionen och intrigerna under frihetstiden kunde sprida sitt förderf och sitt gift, så väl i den ena som den andra klassen», och »klassernas majoriteter alltför enväldigt utöfvade makten»; riksdagen var då icke sammansatt genom hvad hr D. kallar »folkvalda representanter.»

Svårligen lär man dock hafva misstagit sig om rätta förklaringsgrunden till national-representationens förhållande och verkningar under frihetstiden, då man trots sig finna den just i hufvuddraget af den tidens konstitution: konungen bunden af rådets pluralitet, rådet beroende af rikets ständer. Utom det i allmänhet vanliga — vi kunna, efter all gammal erfarenhet i dessa yttringar af menniskolynnets

egenheter, säga det naturnödvändiga, oundvikliga — deruti, att då styrelsemakten lemnas i mängdens händer, starka slitningar och strider om denna makt tidigare eller senare skola inträda och mana fram i dagen söndringens och partihatets förstörande verkningar, kunde för ryska och fransyska regeringarnes agenter under sådant statsskick vara en stark frestelse, att med ofantliga penningssummor köpa åt sig en pluralitet inom den representation, som i den till ytterlig obetydlighet nedtryckta konungamaktens ställe beslöt öfver Sveriges utländska politik med dess allianser, öfver krig och fred, samt till och med utförde krig mot utländsk makt med anfallsplaner, som voro utstakade af riksdagens deputerade i utskott. «Hinc illæ lacrymæ.» Eller kan det vara ett rimligt antagande, att, derest den i regeringens ställe maktegende representationen skolat bildas genom samfälda val och vara inskränkt till två kamrar, de köpslagande utländska makternas penningssummor saknat förledande verkan vid sådana val och sedermera bland de «folkvalda»? Samma egennyttans låga bevekelsegrunder hade funnits hos både köpare och säljare, lika väl inom de två kamrarne, som inom de fyra, eller i secreta utskottet, så länge hvarje representant var deltagande i konungamaktens verkliga utöfning. Nog kan i våra dagar den magiska kraften af den moderna frasen «folkvalda representanter» vara stor; man anlitar den ock ganska ofta; men icke skulle den hafva förmått under frihetstiden förjaga det onda. Rätta botemedlet framträdde i en lycklig stund; men det bestod icke i ett förändradt sätt för utväljande af en i konungamaktens ställe styrande representation, utan det var den till sin rätta betydighet återställda konungamakten. Sedermera, oaktadt den i klasser fördelade representationen bibehölls, var det förbi med det utländska köpslagandet om valmäns och representanters röster. Det ingrepp i representationens makt, som slutligen från konungamaktens sida gjordes år 1789, hade, såsom vi veta, sin grund och orsak i kvarlevande verkningar af frihetstidens förderf. — I något helt annat, än frihetstidens egendomligt utmärkande kännetecken, lärer då det historiska beviset om klassvalsprincipens förkastlighet böra sökas.

Det är i «Satserna» redan anmärkt, huru lätt man

genom förblandning af frågan om principen för valen med den om representationens form. såsom skulle de med hvarandra oskiljaktigt sammanhånga, kommer till förhastad tro, att den ståndssplittring, som vållats af de i klasser valda representanternes afskiljande till olika kamrar, en för hvarje klass, vore ett talande bevis på valprincipens skadlighet, och, i förment följd deraf, på nödvändigheten af dess motsats, de samfälda valen. Det torde väl icke vara något för långt vågadt i det antagande för en efter klassvalsprincipen inrättad representation, att, då samtliga valafdelningarnas för hvardera kammaren utsedde representanter, hvilka borde kunna fritt uppsökas inom hvilken samhällsställning som helst, utan allt vilkor om visst yrke eller intresse, sammankomma till en för dem alla samfäld och likartad verksamhet inom kammaren, der således icke något enda yttre tecken skulle antyda, från hvilken valafdelning förtroendeuppdraget vore gifvet, och der antalet af de för hvarje valafdelning särskildt utsedde representanter icke utgjorde någon så stor del af kammarens hela personal, att representanterne för en valafdelning kunde, genom någon af klassintresse bestämd sammanhållning, vinna utsigt att bilda kammarens majoritet; så skulle icke någon anledning vara för handen till farhåga för det splittringselement hr D. förmenar ovilkorligen finnas nedlagdt i klassvalsrepresentationen, utan deremot vara i hvardera kammaren att vänta åtminstone ett så tillfredsställande förhållande, som hr D. i sin första artikel skildrat ställningen inom vårt nuvarande borgarestånd. Vi måste ock härvid noga betinga, att de förut så ofta missförstådda termerna *klasser* och *klassval* må uppfattas i de begrepp, som äro i Satserna närmare utvecklade. Saken är af alltför stor vikt, att någon, som vill derom fatta ett verkligt omdöme, borde låta detta vilseledas genom irring om betydelsen af de uttryck, som i ämnets framställning måste begagnas.

Man torde derföre våga att bestrida säkerheten i den tillämpning hr D., till de samfälda valens förmon, velat göra af den historiska erfarenheten om de fyra till särskilda riksstånd isolerade klassernas verksamhet; likasom vi bestrida förmenandet, att «*de först på senare tider genom samfälda val bildade representationer*» hafva för sig tillräcklig och tillfredsställande erfarenhet. Mycket åter-

står ännu i den vägen att bemärka och pröfva; och intilldess i frågan om sådan representation kan göras en säker direkt tillämpning af «en lärdom, hemtad från historien och erfarenheten» framvisande lyckligare resultat, än t. ex. nutidens företeelser i konungarikena Greklands och Danmarks statslif, torde man icke böra försmå att taga till hjälp de förnuftsgrunder, som, då de vägledas af uppmärksamhet på menniskonaturens egenheter och af allmänare historisk forskning om hvad, under närmare och aflägsnare tidevarf, visat sig betecknande i samhällenas lif, — såsom det skett hos «Sismondi eller några andra berömda tänkare», hvilkas auktoritet hr D. vill ovilkorligen bortvisa, — visst icke bilda blott en tom «theori, uppgjord på kammaren». Sismondi och andre tänkare kunna anvisa oss mycket för vårt ämne lärorikt, äfven i sådana historiska förhållanden, hvilkas yttre gestalter icke så genast vid första påseendet antyda hvad innanför dem ligger gömdt.

En af de vigtigaste punkter i tvisten om de samfälda valens lämplighet är frågan om möjligheten och sannolikheten deraf, att den stora massan politiskt okunnige, som, genom sin ofantliga öfvervigt i personantal, kan, under lika rösträtt, alldeles öfverväldiga de politiskt bildades antal, skall genom demagogisk agitation förledas till sådana val, genom hvilka representationen blefve uttryck af något helt annat, än hvad den nödvändigt bör uttrycka: «tänkesättet hos majoriteten af den politiskt tänkande delen af nationen.» Den som, utan att närmare ihågkomma innehållet af Satsernas framställning af denna vigtiga fråga, läser hvad hr D. i anledning deraf yttrat i sin andra artikel, kunde lätteligen stanna i den villfarelse, som skulle Satsernas författare såsom möjlig utväg för sådan demagogisk agitation icke haft att uppgifva annat, än den periodiska pressen, som «skulle komma att utpeka representanterna och bestämma valen.» Men vidsträcktare än så hade farhågan blickat omkring sig. Utom den periodiska pressen, denna dock, såsom det heter, «mindre med tanke på pressen sådan den nu är, än sådan den kan och, efter all mänsklig beräkning, skall blifva, sedan demokratien fått sådant utrymme, som förslaget bereder», hade denna farhåga för öfrigt (sidan 26 i Satserna) fäst uppmärksam-

het vid vår tids i alla riktningar af menskligt vetande till största höjd utvecklade uppfinningsförmåga, som icke skulle stå redlös i medel för valintriger; ja, denna farhåga hade, för forskning efter möjliga mönster för en sådan agitation, letat sig väg öfver världshafvet till valintrigernas förlöfvade land, Nordamerika, der det lätt visar sig, huru en okunnig folkmassa kan ledas.

Hr D. tror icke på denna fara af *tidningspressens* missbruk till valagitation. Derom vore å författarens sida icke mycket att säga, ty i strängare mening kan endast framtidens erfarenhet fälla utslaget; men man är, tyvärr, nödsakad att redan nu se sig före och fatta sin mening i den saken, ty det vore ju för sent att häruti se sig om först efter det konstitutionen redan blifvit antagen. Det tyckes ligga i sakens natur, att, om ock, hvad vi oändligt gerna vilja tro, de fleste valmännen icke ledas af dåliga bevekelsegrunder, utan samvetsgrannt vilja fullgöra sin samhällspligt i representantvalet; så skola de dock merändels finna sig vara i behof af främmande anvisning. Den, som inom kretsen af den ene valmannens personliga bekantskaper, enligt dennes tycke, borde väljas, är åter icke känd i andra bekantskapskretsar inom det stora valdistriktet. För att icke onyttigt förspilla sin röst, vill valmannen, lika med sina grannar, rösta på någon kandidat, som är känd inom mängden af sådana kretsar och kan genom många röster hafva utsigt till pluralitet vid valet. *Personers politiska rykte* skall således vägleda valmännen. Huru lösligt och huru lätt valkandidaters politiska rykte tillverkas, är allmänt bekant. Skulle ock en sådan ryktes-tillverkning hitintills varit främmande för de politiska tidningarna, så kan man dock vara ganska förvissad, att — under den starkare utveckling det allmänna opinionsväsendet i senare tider fått, hvarigenom yttranderätten om personer kommit till allt större utöfning och till allt högre anspråk på berättigande i följd af behofvet för det allmänna förtroendet — de politiska tidningarna, hvilka väl aldrig torde vilja vara i saknad af stark inflytelse på det «allmänna tänkesättet», som bestämmer det medborgerliga förtroendet, skola benäget åtaga sig de hjälpbehöfvandes vägledning för begagnandet af rösträtten vid *samfälda val*; och det vore svårt att inse, hvarföre den, som eljest tror

på sådana tidningars omdömen, och mången gång icke kan personligen afhöra kandidaternes på förberedande möten, inför valmännen hållna proftal och afgifna försäkringar om benägenhet för alla reformer, skulle misstro den erhållna anvisningen, som nog skall hafva förstått att antaga tonen af det allmänna tänkesättets röst. Och vare — vi upprepa det ännu en gång — detta sagdt mindre med afseende på tidningspressens *nuvarande* skick, än på hvad det framdeles kan blifva — och, så snart det lönar mödan, *skall* blifva. «Der de allmänna valen äro införda,» — yttrade en numera afviden statsman — «blifva tidningarna samhällets verkliga styresmän, och därför är det ej underligt, om herrsklystna tidningsskrifvare illfänas för ett sådant samhällsskicks införande.» Hvilken art tidningsliteratur den stora allmänheten synes helst emottaga, är i det föregående antydt; och vi måste hålla troligt, att i allmänhet de, som äro tidningen «Fäderneslandets» ständige afnämare, icke dermed förena läsning af någon tidning i motsatt syftning. Det tyckes vara något alltför mycket vågadt i en förhoppning, att den allmänhet, som egentligen ur en sådan källa hemtar sitt vetande i de offentliga ärendena, och derigenom vinner sin politiska bildning, skall komma att fatta misstroende till denna vägledning för dess omdöme eller, rättare sagdt, dess tro, då stunden kommer att denna tro skall leda till handling i bruket af erhållen valrätt. En säkrare förberedelse kunde väl icke gifvas till den inflytelse blifvande demagoger kunna komma att på närmare håll mera direkt försöka hos den mängd, som, enligt det hvilande förslaget, skulle ega öfvervigten i valen åtminstone till den mest betydande representant-kammaren; men, slutet inom det materiella arbetets trängre verkningskrets, der tillfälle för vinnande af djupare och mera omfattande människokänedom i allmänhet icke sig erbjuder, lätt kan förvillas af de välmenande svärmare, i hvilkas händer den fackla, hvarmed de tro sig sprida ljusets välgörningar öfver samhället, i farliga tidpunkter mången gång genom ovarsamhet kan blifva en brandfackla, som tänder förödelse i samhällsbyggnaden; och icke heller, då illasinnade förledare uppträda, har förmåga att rätt genomskåda de i välljudande liberala och patriotiska fraser förklädda lockelsernas sannskyldiga halt.

Åt sig sjelf, sin egen naturliga instinkt lemnad, är den okunnige vanligen icke för samhället farlig; men han blir farlig genom sin oförmåga att akta sig för de ondas förledelser. Utan egen vilja kunna sådane valmän bidra till att Sverige gifva ett tidehvarf, som skall påminna om konung Gustaf II Adolfs ord (till Sten Bjelke): «demokraterne äro blodtörstige, om de komma till väldet. Dessutom, ingen gloire med dem, under deras eviga split och trätor. Sådant utvisar alla tiders historia detta partis regeringssätt, och stackars den konung som låter dåra sig af deras locketat, ännu sämre än aristokraternes hårdhandsketag.»

Begreppet af *politisk bildning* är för vårt ämne så viktigt, att ett försök till dess bestämmande här torde böra ske.

Folkskolornas bildningsgrad är den högsta, som i allmänhet kan påräknas för den stora mängden. Denna bildningsgrad är tillräcklig att åt hvar och en gifva förmåga att läsa och någorlunda fatta de skrifter, som i ämnen för den medborgerliga uppmärksamheten erbjudas; men den är icke tillräcklig att gifva förmåga till säkrare urskiljande af det goda och dåliga, som af en någorlunda uppöfvad skriftställareförmåga sammansättes i ändamål att verka på mängdens sinnen, särdeles då denna literatur är anlagd på att smickra mängdens begrepp om sin bildnings tillräcklighet och dess betydenhet i den så mycket bepröfvade, men groft missförstådda «folksuveräniteten.» -- Den är tillräcklig att härutöfver hos de med förståndsgåfvor mera lyckligt lottade väcka lystnad efter att framträda i det offentliga lifvet, verksamt ingripa i de allmänna ärendenas gång, göra sig bemärkte, vinna anseende och utöfva ett större inflytande, genom en verkningsförmåga, som kunde känna sig oberoende af de mera bildades biträde; men den är visst icke tillräcklig att, utom i enstaka fall, der rikare naturanlag befrämja bildningens värf, gifva åt karakteren den stadga och åt sinnelaget den förädlade lyftning, som måste fordras för att kunna under den medborgerliga pligtens högre synpunkt, frigjord från den låga egennyttans bevekelsegrunder, rätt uppfatta fäderneslandets angelägenheter. Denna folkskolans bildningsgrad och det mått af fortgående intellektuell förkofran genom sjelfvaldt bruk af tillgängliga bildningsmedel, som i vanliga fall, hos den stora mängden, kan vara att påräkna, äro af högt

värde inom det medborgerliga och enskilda lifvets vanliga förhållanden; de utgöra förmoner, dem samhället bör på allt sätt befrämja och vårda; men de kunna icke erkännas att utgöra det bildningsmått, som för flertalet af nationalrepresentationens medlemmar är tillräckligt. Ett högre mått af bildning måste fordras hos den pluralitet, som bestämmer statslifvets gång. Nu är granneligen att bemärka, hurusom hvad tillförlitliga underrättelser från landsbygden beklagligen gifva vid handen — en betydande del af denna bygds innevånare försummar eller mera likgiltigt och ofullständigt anlitar det bildningsmedel för det uppväxande släktet, som genom folkskolorna skulle vara att tillgå. Man torde härvid vilja erinra, att det blir väl bättre i framtiden. Vi svara då: vänta till den tiden med inrättandet af en representation på sådan valprincip, hvars duglighet ovilkorligen skall bero på den allmännare bildningen! — En stor folkmassa gifves således, antingen alldeles saknande den medborgerliga bildningen, eller ock försedd endast med det ytterst torftiga mått deraf, som icke betryggar möjligheten att i det, hvarpå samhällets välfärd beror, skilja sanning från osanning, den bedragande demagogen från den ärlige fosterlandsvännen. Det är åt denna massa, samfäldt med de politiskt bildades långt svagare antal, representationsförslaget vill gifva rösträtt efter hufvudtalet vid representantval, som blifva vida mera betydande, än hitintills, äfven deruti, att de skola gälla för flera års riksdagar, så att de möjliga misstagen icke på länge kunna rättas; och detta i en tidpunkt, då de vidtsträfvande demokratiska frihetslärorerna redan gjort de framsteg hos den stora mängden, hvarom i det föregående af denna uppsats är nämdt; läror, som visst icke syfta på att uppmana *männen af folket* att till sina saksförare välja *«herremännen»*, såsom de mera bildade, utan fasthellre reta till misstroende mot dessa senare.

Vi påminna oss härvid det exempel Sismondi (i sitt verk öfver de fria folkens statsförfattningar) roat sig med att framställa om de okunniges bruk af en sådan rösträtt. Ett skepp, inrymmande en stor folkmassa, har förrirat sig på det sydliga verldshafvet. «Skola vi styra till China eller till Californien?» frågar man hvar och en af folket. «Men jag vet icke hvarest vi äro; jag känner icke afstån-

det från kusterna; jag vet icke ens att det finnes ett China eller ett Californien; jag vill icke rösta, ty jag är icke i stånd att göra ett val, att ega en vilja.» — «Det är likgiltigt», svarar man, «ni skall rösta, och eders röst skall gälla lika mycket, som den mest kunniges.» — «Nå väl då, China; det namnet är kortare och jag kan lättare komma ihåg det.»

Så kunna äfven hos oss listige demagoger sätta de okunniges rösträtt i gång, äfven då desse, i medvetande af sin oförmåga «att göra ett val, att ega en vilja», önskade att nedlägga sin rösträtt. Och så tillkommer något, som måste räknas till det «allmänna förtroendet», hvad hr D. kallar «uttryck af det verkliga *folkmedvetandet*.» Skulle ock detta «folkmedvetande» af valmännens största antal utöfvas utan medvetande af hvad det egentligen innebär, så äro dock de på sådant sätt valde representanterne hvad hr D. vexelvis kallar «*folkvalde*» och «*fritt valde*.» Och af dem beror samhällets välfärd.

För den, som i någon mon gjort sig förtrogen med vårt ämne, behöfver det knappt erinras, att det sålunda skildrade bruket af de okunniges valrätt visserligen kan inträffa äfven då desse rösta i *klassval*, men att faran deraf för det hela väsendtligt mildras just genom klassfördelningen, som låter äfven politiskt bildade samhällsmedlemmars rösträtt göra sig gällande, i stället för att förqväfvas af den obildade massan. Fullkomlig blir visst icke heller klassvalsrepresentationen; nej, långt derifrån! Men den blir vida mindre dålig och vida mindre farlig, än de samfälda valens representation.

Betraktelserna angående *landstingets* lämplighet såsom grund för förste kammarens bildande hafva framkallat det omdöme af hr D. att Satsernas författare (har ganska dunkla begrepp om den nya landstingsinstitutionen, då han icke hos den varsnar grunden för folkets kommunala sjelfstyrelse och afskiljandet från riksdagen af den massa ortsinpressen, hvilka nu absorbera så mycken tid och i öfrigt visat sig så ofördelaktigt inverka på besluten i de stora allmänna angelägenheterna); i sammanhang hvarmed hr D. yttrar följande: «att landstingen hitintills företagit sig behandling af mindre viktiga frågor, måste härleda sig från institutionens nyhet och ett slags osäkerhet om dess verk-

liga betydelse för kommunerna, måhända med en framdeles erforderlig utvidgning af dess kompetens.»

Utän tvifvel måste det vara mödan värdt att nu nägot närmare upptaga detta ämne, som, jemte det intresse landstings-institutionen i och för sig redan väcker, är af beskaffenhet att väsendtligt beröra en af de viktigaste grunderna för den föreslagna nya representationen, så att vi icke äfventyra att, genom tomta hägringar af lysande luftslott, låta vårt omdöme förvillas. Det torde vid närmare undersökning af frågan, snart visa sig, att hr D:s i allmänna något obestämda, ord uttryckta glada förhoppning, hvilken, efter hvad vi tro oss veta, delas af ganska många, är en illusion, som allt mera skall komma att skingras och vika för den nakna verkligheten.

Den urkund, som organiserar landstings-institutionen, kgl. förordningen d. 21 Mars 1862, bestämde såsom föremål för landstings rådslag och beslut: *«de för länet gemensamma angelägenheter, hvilka afse den allmänna hushållningen, jordbrukets och andra näringars utveckling, anstalter för kommunikations-väsendets befordrande, helsevård, undervisning, allmän ordning och säkerhet, med mera dylikt, så vidt dessa angelägenheter icke enligt gällande författningar tillhöra offentlig myndighets embetsåtgärd.»*

— Långt derifrån, att, såsom hr D. förmenat, de första landstingen skulle gifva någon allmän erfarenhet om nyhetens tvekan att fritt röra sig inom den fulla vidden af den nya institutionens kompetens, visade det sig genast, att man här och der till och med öfverskred den verkliga gränslinien. Man missförstod betydelsen af de bestämmande orden: *«de för länet gemensamma angelägenheter»* och företog rådslag om angelägenheter, hvilka voro gemensamma för hela riket och sålunda visserligen rörde intressen för hvarje län, men just i följd af denna vidsträckt natur hemföll under helt annan myndighets, *nationalrepresentations*, handläggning. Man trodde sig nu hafva vägen öppnad till förberedande behandling af riksdagsärendena, således ett nästan omätligt fält för landstingens verksamhet. Så kunde det dock icke komma att fortgå. Skulle kommunernas åsigter och önsknningar i riksdagsfrågorna vara genom landstingens beslut stadgade, redan innan riksdagen församlades, ja, stundom innan ens representanterne valdes,

så hade man, om icke genom de fattade beslutens i juridiskt och formellt hänseende bindande kraft, dock genom deras vikt och inflytelse i moraliskt afseende, varit inne på det tvång af i förväg åt riksdagsmännen gifna instruktioner, som måste erkännas stå i den mest uppenbara strid mot den ytterst viktiga grundsatsen i 1:a § riksdagsordningen. Det skall icke vara riksdagens bestämmelse, att i en mängd frågor — och troligen skulle det vanligen inträffa med de mest betydande, för hela riket mest angelägna — nedsättas till bestyret att sammanräkna och till ett helt ihopfoga de vid provincialmöten antagna meningar; utan tvärtom borde på samfärd öfverläggning emellan de från spridda landstingsdistrikter sammankommande, icke af enstaka kommuners instruktioner bundne riksdagsmännen bero, hvilken mening skulle i hvarje fråga, i men af hela rikets gemensamma intresse, blifva den gällande och bestämma riksdagsbeslutet. Dylika, i national-representanternes hemorter gifna opinionsyttringar borde icke ligga i vägen för de åsigter representanterne vid öfverläggningarna å riksdagen kunde sjelfständigt fatta; men å andra sidan vore det icke heller lämpligt eller värdigt, att en genom allmän lag ordnad samhällsinrättning förehade rådgångningar i samhällsfrågorna och derom afgåfve utlåtanden utan att sådant kunde ega något å statens sida godkändt ändamål. Såsom blott enskild, icke i någon offentlig form med anspråk på allmängiltig betydelse framträdande opinionsyttring kunde väl landstingsmännen för hvarandra tillkännagifva sin åsigt i riksdagsärenden; men detta skulle då höra till klubbrummens konversationsämnen och möjligen i det formella bestämmas af enskilda ordningsreglor för sådana sammankomster, ingalunda af någon bland statens lagar.

Till förekommande af den nu antydda förryckning af national- och kommunal-representationernas idé och allmänna ordningen för dess tillämpning, lät Kgl. M:t den 30 Augusti 1864 utgå ett cirkulär, hvarigenom landstingens ordförande erinrades derom, att *«förslag i sådana frågor, som omfatta hela riket, utan att några för länet särskilda förhållanden föranleda handläggning af dylikt ärende, icke falla inom landstingets befogenhet, utan, enligt grundlagarne, tillhöra svenska folkets vid riksdag församlade*

ombud.» Sälunda var med klara ord, lagen om landsting återförd till dess rätta betydelse. Landsting kan rådslå och besluta framställning till lagstiftande makten derom, att i viss fråga, som är föremål för rikets allmänna författningar, på grund af länets särskilda förhållanden, *för detta län* göras ett visst undantag i den allmänna lagstiftningen; men icke under annat vilkor, än att en sådan särskild undantagslag för länet är genom behörig motion ifrågasatt, kan landstinget ega att ingå i någon öfverläggning om nämnda lagstiftning, vare sig den, i hvilken national-representationen enligt 87:e § regeringsformen har beslutanderätt, eller den, på hvilken, jemnlit 89:e §, representationen eger att söka genom framställningar och önsknningar hos konungen inverka. Det torde för hvar och en vara uppenbart, huru sällan dylik särskild lagstiftning för visst län skall kunna ifrågasättas. Inom kyrko-, kriminal- och civil-lagstiftningens område torde det knappt någonsin vara tänkbart, fastän, i följd af det åberopade cirkulärets ordalag, det måste erkännas såsom en juridisk möjlighet; inom den ekonomiska lagstiftningen torde ock sådana frågor blifva sällsynta, åtminstone under den kosmopolitiska tendens, som nu är tidsandans, hvilken måhända kan berättiga till den föreställning, att man så högt prisar kommunal-principen mera för dess syftning att frigöra från beroende af all *regeringsmakt*, för det angenäma i ordet «sjelfstyrelse», än derföre, att man skulle vilja mycket höra talas om särskilda intressen inom trängre kretsar.

Den i nu gällande lag bestämda rymd för landstingets kompetens är således icke större, än att den med temlig säkerhet kan af tanken fattas; gränslinien förlorar sig visst icke bortom vår synrand. Icke heller tyckes det vara för mycket vågadt, att man tror sig någorlunda beräkna sannolikheten af det större eller mindre måttet af rörlighet inom denna så synbart begränsade verkningskrets. Kommunallifvets egentliga brännpunkter ligga inom de af seklers häfd bestämda trängre samfällighets-områdena *staden* och *socknen*. Der, i det dagliga hemlifvets allmänna förhållanden, har hvar och en sina närmaste beröringspunkter med kommunallifvet; der påfordras oftare hans eget deltagande i kommunalvärfven; och det är derföre i denna trängre verksamhetskrets kommunal-andan skall

finna sin egentliga utveckling. Landstings-distriktena utgöras af de mera godtyckligt bestämda länsområdena eller vissa större delar deraf, för de angelägenheter i hvilka de egentliga kommunerna, staden och socknen, mera undantagsvis för intressen, hvilka icke så allmänt falla inom kretsen af det dagliga livets mera oundgängliga omsorger, behöfva fleres samverkan till företag, som beqvämligare och med större fördel kunna samfäldt ombesörjas, än om hvarje kommun ensam för sig skulle hafva denna omsorg för hvad af det samfälda intresset belöpte särskildt på kommunen. De företag, som skola bero på landstings beslut, måste väl i det mesta vara sådana, som beräknas att ega långvarigare bestånd, såsom kommunikationsanstalter, inrättningar för sjukvård, för undervisning i jordbruk och andra näringar o. s. v., för hvilka, då de en gång blifvit rätt ordnade, landstingets verksamhet i allmänhet icke skall behöfva åter tagas i anspråk innan tidens framsteg i nya uppfinningar och utvecklingen af nya idéer fordra dessa anstalters förändring. Vid jemnförelse af den återopade kgl förordningen den 21 Mars 1862 med den rikets ständers skrivelse den 12 Februari 1858, som utgjorde initiativet till denna lagstiftning, torde man kunna påstå, att de i samma författning bestämdt uppräknade arter af landstings-ärenden åtminstone i det allranärmaste utgöra hela den möjliga listan på sådana, så att icke något synnerligt betydande kan ligga gömdt under de ord «med mera dylikt», med hvilka författningen försigtigtvis avslutar sin lista. Och vi våga då, med återopande af hvad härom i «Satserna» blifvit sagdt, hemställa, om, under den berömvärdt rastlösa ifver, hvarmed allmänna angelägenheter varligen tagas om hand, det kan vara troligt, att mångt år skall förflyta innan landstingen ordnat de angelägenheter, som, utöfver hvad stads- och socken-kommunerna hvar för sig deraf särskildt ordna, kunna vara för hela länet gemensamma? Eller att landstingens bestyr i detta ordnande skall göras så illa, att det derföre måste snart omgöras? Eller att samhällsförhållandena skola undergå sådana ej nu beräknliga omstörtningar, att detta omgörande snart blir nödvändigt enligt planer, som nu icke skulle kunna beräknas? Med få ord: om dessa angelägenheter skola stän-

digt gifva vigtiga ämnen för landstingens *årliga* öfverläggningar och beslut?

Nu något i frågan om möjligheten af utvidgad behörighet för landstingen.

Det är icke blott hr D. som antydt, att landstingsinstitutionen innefattar grunden till någon kommunernas «sjelfstyrelse», som komma skall. Redan i rikets ständers ofvananmärkta skrifvelse hade influtit följande mening: «den förhoppning bör kunna hysas, att en mängd af de vid riksdagarne aflåtna motioner i ekonomisk syftning och af företrädesvis lokal beskaffenhet, skola blifva till landstingen afleda. Mycket af hvad som nu utgör föremål för ekonomisk lagstiftning, såsom väghållning, skjutsning, stängselskyldighet o. s. v. torde ock i framtiden kunna dragas under landstingets lagstiftningsbefogenhet, hvilket rikets ständer betrakta såsom en stor fördel i vårt land, hvars, i afseende på naturbeskaffenheten, näringsutvägar och folklynne, så skiljaktiga landskap fordra helt skiljaktiga regler för sin hushållning.» Det var detta yttrande, som afsågs i framställningen å sidan 31 i «Satserna.»

I allmänna ordalag låter det lätt säga sig, att många frågor angående orsintressen, hvilka nu besvara riksdagarna, kunna öfverlemnas till länsrepresentationen: men då det gäller att från de allmänna orden gå till särskild tillämpning, visar sig saken i annat skick. Vid riksdagarne förekomma väl många frågor om anslag eller lånebidrag af allmänna medel till vissa orters företag inom allmänna hushållningen, för jordbruket och andra näringar, för kommunikationsväsendet, hamnanläggningar o. s. v. Men huru förhållandet härutinnan skulle kunna förändras, kunna vi icke inse. Icke någonsin skulle det ju kunna blifva fråga derom, att länskommunen genom sin representation skulle få makten att tillerkänna sig sjelf dessa anslag eller lånebidrag, eller att å statens vägnar gifva dem åt enskilda associationer inom kommunen; statsmedlens disposition måste alltid vara beroende på riksdagens beslut. Då frågor om förhållanden inom någon viss ort, t. ex. frågan om Halländska kyrkohemmanen, förevarit hos rikets ständer, måste de ju alltid hafva angått statens rätt eller anspråk och dess deraf följande behörighet att i saken förfoga; således icke varit af natur att kunna till

länskommunens enskilda angelägenheter hänföras och till dess afgörande hänskjutas. — Förgäfves har författaren bemödat sig att för tanken framkalla någon sådan hitintills riksdagarne tillhörande fråga angående särskilda ortsintressen, som möjligen skulle kunna, såsom en tillökning i landstings behörighet, från riksdagen öfverflyttas till denna myndighet, såvida man icke verkligen, på fullt allvar, skulle dermed förstå någon del af — om icke hela — *den ekonomiska lagstiftningsmakten*, att utöfvas af hvarje landsting särskildt för sitt distrikt. Författaren hade, oakadt sådan förespegling råkat att inflyta i rikets ständers ofvananmärkta skrifvelse, icke trott det vara nödigt att närmare ingå i detta ämne, utan föreställt sig det blifva klart för hvars och ens noggrannare eftersinnande, att, vid första försök till direkt tillämpning af den allmänna satsen, skulle det vådliga, förderfliga deri genast oemotsägligt framträda; men af vissa besynnerliga tecken i tidens offentliga förhållanden ledes författaren till den tro, att man förr eller senare verkligen skall söka att framdrifva verkställighet af en sådan förändring i vårt statsskick; fastän detta, sådant det nu finnes utbildadt, är långt ifrån att lida af sådan öfverdrifven centralisation, som den, hvaröfver t. ex. Frankrike haft att klaga. Det torde då vara nödigt, att redan nu närmare undersöka ämnet, desto hellre som det förnämligast torde vara just den föreslagna nya representationen man hade att önska för möjligheten af den antydda stympningen af konungamakten och monarchiens förvandling till ett aggregat af «sjelfstyrande», hvart och ett för sig uti de för statens materiella intressen viktigaste ämnen sjelfständigt lagstiftande, landstingsområden. En förhastad tro på sådan möjlighet kunde hos någon vilseleda omdömet i frågan om det hvilande representationsförslaget.

Då man företager sig en närmare undersökning af detta ämne, måste man känna sig förvånad och oroad af dess betydighet; ty man kan dock icke för sig dölja, att frågan här gäller icke något mindre, än *det första väsentliga steget* till den monarchiska statsformens förstörande och Sveriges öfvergång till den republikanska samhällsförfattningen. Att en sådan förvandling icke skall, utom i de olycksskiften, hvilka väl icke önskas af någon

ärlig medborgare, kunna annorlunda, än småningom steg för steg, beredas, är uppenbart. En säkrare början kunde väl icke göras, än genom den regeringsmaktens stympning vi nyss i några få ord sökt karakterisera. Den sak, för hvilken i dess rätta namn och klart framstående verkliga väsende svenska nationen — vi äro derom varmt öfvertygade — skulle känna djup ovilja, kan befrämjas och inledas genom sådana småningom skeende förändringar i statsorganismen, som inför mängdens ögon synas hvar för sig icke vara oförenliga med den monarchiska statsformen, och därför godtroget antagas såsom oskadliga hyllningar åt den liberalism man vet kunna rätt väl sammanstå äfven med den monarchiska styrelsen, men hvilka dock i deras inre sammanhang en gång komma till den punkt, der den allvarsamma sluttillämpningen nästan gör sig själf. Det är visst icke vår föreställning att man, i närvarande fråga, så nödvändigt och genast på en gång skulle fordra *hela* den ekonomiska lagstiftningens öfverflyttning från regeringsmakten till kommunernas enskilda förfogande; början kan komma att göras med någon del. Men sedermera skall «sjelfstyrelse»-principen fordra sitt fulla erkännande. Redan det första steget kan vara mycket afgörande. Med undergifvenhet beredd på all den hånande förebråelse för «förskräckelse» och spökrädsla, som kan träffa den nu gjorda varnande förutsägelsen — och ingen skulle kunna högre, än författaren, önska, att denna förutsägelse måtte sakna den egenskap forntids-mythen gaf Cassandra-spådomen, att icke allenast aldrig blifva trodd, utan äfven alltid vara ofelbart sann, — vill författaren nu undersöka saken sådan den skulle förhålla sig under bibehållen, och deraf icke till sin existens hotad, monarchisk statsform.

Lagstiftningen i ämnen, som höra till rikets allmänna hushållning — den så kallade *ekonomiska lagstiftningen* — tillkommer, enligt 89 § Regeringsformen, konungen, att utöfva i den för regeringsärendena i allmänhet stadgade ordning; och ega rikets ständer icke makt att i dessa mål annat eller mera besluta, än föreställningar och önskingar. Statens intresse, hvartill hvarje medborgare är förbunden att i sin mon bidraga, vare sig aktivt i handling, eller passivt, i den inskränkning i hans verksamhet staten kan hafva nödigt att fordra, är grunden till denna vidsträckta lag-

stiftningsmakt, hvilken omfattar hela den stora mängden af förhållanden, som närmast beröra medborgarnes verksamhet för deras materiella förvärf. Principen för denna lagstiftning måste vara den, att genom densamma icke skall läggas annat tvång å kommuners eller särskilde medborgares verksamhet, än det som för statens intresse nödvändigt fordras; att denna maktutöfning skall ske med den enhet, som afser allas rätt till skydd och allas behof att icke i sin verksamhet vara underkastade annat tvång, än det för hela samhällets intresse nödvändiga, så att icke af någon i hans verkningskrets skall fordras en inskränkning eller en uppoffring, som icke står i rätt förhållande till hvad af andra måste fordras; att denna lagstiftning skall syfta till landets allmänna ekonomiska nytta, till det välstånd för det hela, som befrämjas genom de särskilda delarnes. Denna lagstiftning, som egentligen har till föremål för sin beräkning förhållanden i det materiella lifvet, är — i sin utöfning genom en enda gemensam makt, landets regering — i tillfälle att åt alla det materiella lifvets verkningskretsar inom alla särskilda orter af vårt vidsträckta land egna den uppmärksamhet, som fordras för sådant planmessigt ordnande, att de för det samfälda statsintresset nödiga lagar må vara gemensamma och lika der orternas förhållanden äro lika, men att åter, der naturförhållanden och andra bestämningsgrunder för lagstiftningen förete väsentlig skillaktighet för olika orter, lagstiftningen må derefter lämpas, med de för hvarje ort särskildt behöfliga jemkningar. En vis regering, som i utöfningen af denna centralmakt vägledes icke allenast af de upplysningar den har att af underordnade länsstyrelser, de särskilda länens auktoriserade hushållningssällskaper och andra myndigheter fordra, än äfven af de framställningar nationalrepresentationen eger att göra, måste — det är vår fasta och varma öfvertygelse — kunna, till allmän och enskild fördel, vida bättre och säkrare utöfva denna lagstiftningsmakt, än det någon sin kunde vara att vänta från det söndringstillstånd, der länskommuner, utan närmare samband sinsemellan i ledande principer för ekonomisk lagstiftning, hvar för sig skulle för ekonomiska förhållanden stifta lagar, hvilka, de enskilde medborgarne emellan, skulle tillvägbringas genom pluralitetstvång af en myndighet, som tillsattes an-

tingen enligt den nu gällande, för helt andra förhållanden lämpade röstgrunden, hvarigenom icke vunnos visshet att de i hvarje ämne kunnigaste och oveldigaste skulle sättas i utöfning af lagstiftarekallet, eller ock, hvad möjligen vore att framdeles vänta, genom röstning inom den stora massan efter hufvudtalet; — ett tillstånd, som kunde komma att förete stor skiljaktighet emellan de af naturen likartadt danade orter i deras på lagstiftningen beroende ekonomiska förhållanden. Inom kommunerna, redan flerstädes, efter hvad det vill tyckas, missnöjda med de nya kommunallagarne, blefve ytterligare ett svårt trätöfrö inkastadt, ett ämne till «bellum omnium inter omnes»; — emellan kommunerna en söndrande skiljaktighet, hvarpå statens högre, icke blott materiella, utan ock moraliska intressen otvifvelaktigt kunde mycket förlora. Skulle ock regeringens sanktion af de kommunala lagstiftningsbesluten vara ett vilkor för deras giltighet (visst icke ett för «sjelfstyrelse»-andan behagligt vilkor!) så inser man dock lätt, huru ringa detta konungens *veto* skulle kunna bringa harmoni i de många länens särskilda lagstiftningar och åt dem gifva stadga.

En annan sida af saken är att betrakta, hvaruti ett verkligt hinder för den stora reformen borde erkännas. För hvarje lagstiftningsämne, som skulle till kommunerna öfverlemnas, måste först genom den allmänna lagstiftningsmakten vare sig, såsom nu, af konungen ensam, eller, efter möjligen blifvande grundlagsförändring, af konungen och nationalrepresentationen gemensamt — gifvas sådant bestämmande, hvarigenom blefve hindradt, att kommunerna i sin lagstiftning fatta sådant beslut, som kunde röra *sjelfva beståndet* af kommunens innevänares förbindelse till staten i det särskilda ämnet. Till kommunens «sjelfstyrelse» skall väl icke höra, att den må ega att «styra» öfver statens direkta, omedelbara intressen, utan blott öfver sina egna angelägenheter, under sådana förhållanden, att statens rättigheter icke dermed förspillas. I hvarje ämne borde icke åt kommunernas beslutanderätt öfverlemnas annat, än att, sedan hela kommunens skyldighet till staten blifvit bestämd och kommit att blifva en landstings-distriktets «gemensamma angelägenhet», inom sig afgöra, huru denna samfälda skyldighets fullgörande skulle

emellan distriktets innevånare fördelas. Så t. ex. i den uti rikets ständers ofvanomförmälde skrifvelse särskildt nämnda frågan om väghållningsskyldigheten skulle det väl icke låta sig göra, att i allo åt hvarje länskommun öfverlemlena hela lagstiftningen om väghållningen för distriktet, så att, då det ena länet hölle nu vanliga landsvägar ständigt försatta i farbart skick, det kunde bero på den fria viljan hos nästangränsande läns innevånare, om de skulle hålla annat än ridvägar, att blott hvarje tionde år sättas i brukbart skick. En för hela riket gemensam lagstiftningsmakt måste bestämma en allmän skyldighet, i ett för alla länen sammanhängande system; endast *frågan om verkställigheten* kunde lemnas åt hvarje läns särskilda kommunal-representation. Så äfven i den af rikets ständer likaledes antydda skjutsningsfrågan och andra dylika ämnen, i hvilka staten alltid har någon fordran på skyldighet för de enskilde — just den omständighet, som väsentligen bestämt frågornas egenskap att höra under regeringens lagstiftningsmakt, och icke redan hänfört dem till de, åt kommunalrepresentationen öfverlemnade ärenden. Om då, efter sådant skiljande af frågorna om *sjelfva skyldigheten* och om *dess verkställande*, landets regering i följd af nya förhållanden, funne ett ändradt system för sjelfva skyldigheten böra införas; så skulle detta såsom nödvändig följd draga med sig nya beslut af samtliga landstingen, för ändrade bestämmelser om verkställigheten. — Skulle det vara möjligt att annorlunda, än under sådan begränsning, gifva någon befattning med dessa ärenden åt kommunerna? Och skulle man ens åt denna befattning, som egentligen vore blott bestyr med verkställande af hvad en annan myndighet förordnat, gifva det stora namn af *lagstiftning*, hvarförutan begreppet om «sjelfstyrelse» väl icke vore tillfredsstäldt?

I flera föremål för ekonomisk lagstiftning torde en dylik söndringsmethod genom öfverlemnande till landstingen icke vara möjlig, t. ex. i frågan om bränvinstillverkning och försäljning, varors in- och utförsel o. s. v. Andra ämnen för vår nuvarande ekonomiska lagstiftning torde åter innefatta verkliga rättsfrågor blott emellan enskilda personer, t. ex. skiftesverket, såsom ock förhållandet var i den numera till egenskapen af civillag hänfödda och der-

igenom, såsom vi hoppas, från allt öfverlemnande till kommunerna en gång för alla frikallade lagstiftningen om ego-frid och hägnadsskyldighet emellan jordgrannar. Att till en sådan myndighet, som kommunalrepresentationen, hvilken icke består af statens offentligt ansvarige funktionärer, öfverlemnna makten att stifta lag angående rättsförhållanden, som äro emellan enskilda personer inbördes och icke utgöra kommuns samfälda angelägenheter, lärer väl icke inför nu gällande grundlag vara möjligt; och vi hoppas, att grundlagen icke heller framdeles skall medgifva dylikt.

Mycket annat vore härom att säga; men vi må inskränka oss till det nu anförda, såsom grund för vår bibehållna öfvertygelse, att tanken på landstingens blifvande tillökade betydighet är, åtminstone till det allra mesta, en illusion; att landstingen redan hufvudsakligen äro hvad de för sin verkliga, i lag uttryckta bestämmelse kunna blifva: långt mindre, än de lifliga, såsom förut är anmärkt, till en del något vilsekomna förhoppningarnas motsägo; — i sin konstruktion, som lägger hinder för tätare sammankomster, allt för obehväma att kunna, mera än nu, tagas i anspråk för sådana oftare förekommande och mera rörliga bestyr, hvilka derföre hvarje stads- och sockenkommun helst särskildt inom sig ombesörjer; i sitt nuvarande skick mindre i tillfälle att vinna och bibehålla anseende af vigt och betydighet, än de skulle vara om de icke hade det för deras hitintills stadgade bestämmelse onödiga åliggandet att sammankomma hvarje år, utan blott, såsom de forna, på gammal häfd, icke å positiv lag, grundade landstingen i Norrland och det särskildt för Jemtland längst bibehållna, egde att sammankomma så ofta de verkligen behöfdes.

Sålunda en svag grund för förste kammarens bildande.

Kan Satsernas författare nu hos hr D. hafva att hoppas på något erkännande, att han icke så alldeles har blott ganska dunkla begrepp om landstingsinstitutionen? Dock, vi skola lemna en sådan personlig fråga derhän, likasom ock minnet af de stundom ganska kraftiga och vreda epitheter hr D. gifvit författarens yttrade åsigter. Förf. har icke något svar derå att gifva, ty han är icke sinnad att bjuda den vördade allmänheten på något skådespel af tuffäkt-

ningarnas art; och det vore måhända icke eller billigt att så alldeles förbise, att striden varit emellan ömsesidigt *varma* öfvertygelser i de allravgigtaste samhällsfrågor.

Den granskning insändaren i Posttidningen under titeln «Eftersatser» egnat åt «Satserna», hvilken granskning väsendtligen afser frågan om lämpligheten och företrädet af en klassvals-representation, har i denna del utgått från en uppfattning af tvistefrågans ståndpunkt, som skulle leda frågan in på en bana, den «Satsernas» författare icke beträddt och, af de i hans skrift sidorna 106—108 förklarade orsaker, icke heller vill beträda. Insändaren har nemligen i det hufvudsakliga till föremål för sin granskning tagit detaljerna i det af åtskilliga reservanter i 1848 års konstitutionsutskott uppgjorda representationsförslag, som var af «Satsernas» författare exempelvis omförmäldt, såsom en möjlig utgångspunkt för framdeles blifvande öfverläggningar vid uppgörandet af något, efter nutidens förhållanden lämpadt, förslag för tillämpning af den utaf bemälda reservanter antagna hufvudgrund, klassvalsprincipen, och af de samma hufvudgrund omfattande allmänna åsigter, som «Satsernas» författare sökt att utveckla. Uppfattande saken så, som skulle «Satsernas» författare, derföre att han icke inlätit sig i speciell kritik af reservanternes förslag, för egen del "vara tillfredsstäld med samma förslags väsendtligaste stadganden», har insänd. härvid stannat i ett särskildt missförstånd af förf:s afsigt och mening, genom förbiseende af det förhållande, att förf. på särskilda ställen i sin skrift, dels sid. 4 och dels, ännu mera direkt och bestämdt, sid. 104, tillkännagifvit sin åsigt, att ridderskapets och adelns på börd grundade särskilda deltagande i representationen borde alldeles upphöra, hvarigenom således skulle uttryckas förf:s mening, att i representationen icke skulle finnas någon sådan klass, som den första i 1848 års förslag: «*Ridderskapet och adeln, väljande till hvardera kammaren 28 riksdagsmän.*» Detta förklarande var naturligtvis af den betydelse, att, om man ock eljest, oakadt förf:s bestämda tillkännagifvanden i motsatt syftning, trodde honom vilja antaga det väsendtliga i 1848 års förslag, dock planläggningen för representationen vore rubbad samt fördelningen af det föreslagna antalet riksdagsmän emellan de särskilda valafdelningarna sönderfölla och af förslaget, som nu i

verkligheten var af förf. åberopadt endast såsom ett exempel bland många möjliga, qvarstode egentligen, såsom förf. å sid. 103 yttrat, den åskådliga framställningen af «idén, att genom en emellan valafdelningar jemnad inflytelse i valen så bilda representationen, att man med lika förtroende kunde åt begge kamrarne öfverlåta lika makt.» I afseende derå hade förf. förmenat, att «de i förslaget upptagna valafdelningar kunna till antal och beståndsdelar samt proportionen emellan dem i valrätt jemkas såsom godt synes», nemligen, såsom godt synes för de män, hvilka komma att få — eller komma att taga — på sin lott, att upprätta ett förslag i ämnet; dertill «Satsernas» författare, oakadt de tacksamt emottagna gysamma omdömena i «Eftersatserna», fortfarande känner sig sakna nödig förståelse och, i följd deraf, all benägenhet.

«Satsernas» förf. kan, vid ofvananförda förhållanden, visserligen beundra, men icke såsom sin rätteligen beskärda del emottaga det fint beredda attiska saltet i «Eftersatsernas» yttrande angående förslag, hvilket upphofsmannen sjelf erkände behöfva «till alla delar jemkas efter som godt synes.» - Förf. har således icke heller nu anledning att uppträda till försvar för detaljerna i 1848 års förslag; men «Eftersatsernas» anmärkningar uttala till en del allmänna åsigtter och beröra i viss mon sådana punkter, som tillhöra det ämne, hvarpå «Satsernas» förf. vågat inlåta sig; och derom är nu något att säga.

Ins:s anmärkningar utgå från en uppfattning af klassvalsprincipens betydelse, som icke kan vara den rätta, åtminstone icke så vidt «Satsernas» författare förstått och sökt utveckla denna princip. Och det är icke att undra derpå, att, med en sådan uppfattning, ins. bestridt möjligheten af principens tillämpning; en säkrare bevisning ex absurdo kunde väl icke gifvas, än den ins. begagnat. Utan att härmed nu, mera än tillföre, vilja ingå i försvar för specialiteter i 1848 års förslag, måste «Satsernas» författare anmärka, att hvarken han, eller, så vidt han kunnat förstå, någon annan ifrån för klassvalsprincipen väl någonsin har hyst den föreställning, att, med representanternes uppskattning i siffror (hvilket, i förbigående sagdt, just icke är klassvals-principens allmänna tendens), man skulle låta derpå, att alla från en valafdelning sände representanter

skulle tillhöra en viss politisk färg, hvilken skulle hos denna valafdelning vara den gemensamt påräknade, såsom ins. rubricerar, antingen «den demokratiska», eller «den mera konservativa», och att man efter sådan beräkning i siffror ville förvissa sig om bestämd pluralitet i kamrarne af «den mera konservativa» färgen; hvilken beräkning ins. omständligt visar vara förfelad i 1848 års förslag, der t. ex. "kyrko- och läroverks-afdelningen" innefattade skollärare, hvilka förmodades föra med sig in i lifvet och länge bibehålla den studerande ungdomens liberala anda, samt de valafdelningar, som egentligen skulle motsvara de nuvarande borgare- och bondestäden, skulle erhålla en absolut majoritet i begge kamrarne. Har denna uppfattning verkligen varit ins:s allvarliga mening? Eller har äfven här det attiska saltet fått göra tjänst?

Nej; en dylik, föga högsinnad, politiskt oklok och uppenbarligen alls icke möjlig beräkning är icke klassvalsprincipens. Men väl en sådan beräkning, att icke, blott på grund af den gemensamma animala egenskap, som ställer alla samhällets medlemmar inom samma naturvetenskapliga ordning af djurriket, hvilket har helt annan grund för sina ordningar, än samhällslifvets förhållanden och behof, inom ett valdistrikt tvåhundra militäre och civile embetsmäns. läkares, presters, skollärares och andre politiskt bildades röster vid representantval skulle till sin verkan qväfvas genom etthundradenitionio torparens och två backstugusittares genom demagogers inflytelse förenade röster; — att deremot i förlitande på den i människolynnet grundade och jemväl (såsom å sid. 98 i "Satserna" är anmärkt) af historisk erfarenhet bekräftade sannolikhet — vi kunde gerna säga visshet — att politiskt bildade samhällsmedlemmar vid val gifva sitt förtroende endast åt dem, de anse genom bildningens förmoner vara dertill lämplige, och af den inom deras egna verkningskretsar vunna kändedom om personer i likartad eller dermed befryndad verksamhetsställning ledas till benägenhet att åt sådana gifva sina röster, så att de särskilda afdelningarnas val kunde tillsammans åstadkomma en blandning af erfarenhet i samhällslifvets många olikartade förhållanden, — åt representationen beredes all möjlig säkerhet, att ett åtminstone icke allt för ringa och underlägset antal representanter

skall ega förmåga att säkert och klart uppfatta de riksvårdande värfven och under öfverläggningarna bibringa de öfriga representanterne den särskilda sakkänedom, de upplysningar och den vägledning för bättre insigter, som den allmännaste medborgerliga bildningen kan i många fall sakna. Icke någon i förväg grundad aritmetisk visshet om blind seger för någon bland de fanor man förgäfvets söker att göra till politiska sammanhållningstecken för de så mångfaldigt skiftande menliga åsigterna och öfvertygelse — icke om blind seger hvarken för den s. k. liberala eller konservativa sidan — nej, blott och bart en möjlighet, att ljuset och sanningen sprida sin dager der den bland menliga inrättningar mest behöfves. Just det enkelt naturliga i denna beräkning gör klassifikationen och proportionsbestämningarna i den af oss förordade representation oändligt mycket enklare och lättare, än "Eftersatsernas" ins. synes föreställa sig saken. Ja, man kunde våga påstå, att, huru sorglöst och obetänkt man ock må uppdraga grundlinierna för klassvalsprincipens tillämpning, skall den dock alltid i verkligheten för samhället blifva mindre oroande, mindre farlig, än de samfälda valens representation, i samma mon menliga vetandet, bildningen, är för samhällets angelägenheter mera betryggande, än den okunnighet, som är och blir den största massans beklagliga lott. På en så fördelaktig ståndpunkt befinner sig klassvalsprincipen i jemnförelse med de samfälda valens princip, hvilken senare afser att gifva makten åt den stora massan. De, som ifrigast försvara denna senare princip, beräkna, att den stora massan skall låta sin makt utöfvas af de personer, som genom bildning och kunskaper ega förmåga att i god syftning föra folkets talan; men de förgäta, att den dag kan komma, då massan skjuter undan dessa välmenande ledare och efter helt *annan* ledning utöfvar sin makt; — och då

Det enda, som i "Eftersatsernas" betraktelser om klassvalsprincipen synes vara oberoende af det nu framhållna missförståndet af sjelfva principen, och icke uteslutande tillhör kritiken af 1848 års förslag, samt af sådan orsak här måste lemnas obesvaradt, är erinran om svårigheten af de stora valkretsar, som skulle behöfvas, och inom hvilka saken af bekantskap och gemensamhet emellan medlem-

marne inom en och samma klass kunde för valrättens utöfning vara menlig, i anseende hvartill ins. förmenar, att "kommunerna äro nu mera för oss vida naturligare klasser, än yrkena." Sanningen i denna senare sats erkännes viligt i afseende på allt hvad som rörer kommunerna *såsom sådana*, de angelägenheter, som äro kommunens särskilda intressen, och bestämmas af samboendets behof af och beqvämlighet till ömsesidighet och gemensamhet i företag, som äro från landets allmänna angelägenheter afskilda; men då frågan tager ett större omfång och skall omfatta hela rikets intressen, blir förhållandet annorlunda. Staten är *icke* att betrakta såsom ett aggregat af en mängd särskilda boningskretsar; i dess angelägenheter är en helt annans amfällighet, som har föga eller intet samband med kommunalbegreppet för hvarje stads och hvarje sockens afskilda hemlif. Här betyder kommunen egentligen icke något mera, än hvilken annan godtycklig gränsbestämning som helst för valkretsarne. För de samfälda valen, som gifva makten hufvudsakligen åt den stora folkmassa, hvars verksamhet mera inskränkes inom det materiella arbetet i boningsorten, måste, för möjligheten af säkrare bekantskap emellan valmännen, kommunens trängre valkrets vara af större vigt, än den vore för klassvalen, som i särskilda afdelningar inrymma de samhällsmedlemmar, hvilkas verksamhet och erfarenhet icke får sådan trängre begränsning, utan bereder en intellektuell samfällighet och starkare moraliskt samband långt utöfver kommunens tränga gränser.

Men i allt fall, hvilken svårighet, hvilken obeqvämlichkeit i valkretsarnes bestämmande för klassvalen ock skulle möta, hvilat dock sjelfva principen för denna valgrund på *en så hög, så tvingande nödvändighet*, att den icke får, icke kan vika för blotta svårigheten eller obeqvämlichkeiten; *den får icke erkänna annat hinder än den verkliga omöjligheten*. Det är icke beqvämlichkeiten i valkretsars ordnande, som skall afgöra, om landet skall ställas i den fara klassvalsprincipens bekännare anse blifva följden af samfälda val. Finnes verkligen en sådan fara, så måste den undvikas, det må vara med hvilka svårigheter som helst. Staten skall icke kastas i förderfvet derföre, att det kan ske på beqvämare sätt, än bevarandet af dess välfärd fordrar. En absolut omöjlighet torde icke någon vilja söka

att här förespegla. I ett land, som redan i århundraden haft representation indelad efter klasser, frågar man icke, om en representation efter sådan grund är möjlig; *man vet det redan.*

Det kan i allmänhet vara troligt, att rätt många icke skola synnerligt bemöda sig att komma till klar uppfattning af hvad man med klassvalsprincipen verkligen menar. Till ledning för dem, som verkligen vilja komma till en sådan uppfattning, men icke efter de i vår politiska litteratur uttalade hufvudgrunderna i denna princip lätt kunna vägleda sig i föreställningen om de många möjliga sätten för principens tillämpning i detaljerna, vore det önskvärdt, att ett fullständigt förslag vore att tillgå, så snart som möjligt, åtminstone vid den tid, då det hvilande förslaget kommer till afgörande. Ett väl uttänkt och ordnadt förslag i sådan syftning kan lättare skingra mången villfarelse om sjelfva principen, lugna mångens oro för de å motsidan ifrigt förespeglade svårigheter i detaljtillämpningen. Men ett oundgängligt vilkor för verklig pröfning af frågan om det hvilande förslagens antaglighet kan befintligheten af ett sådant genomfördt motförslag icke anses vara. Klassvalsprincipen är visst icke eu i sina konsekvenser för det allmänna förnuftet ofattlig sak. Den förevarande frågans uppställning är mycket enkel: *Skall Sveriges nuvarande national-representation utbytas mot den föreslagna, som är grundad på principen af samfälda val?* — Hvar och en, som anser denna princip samhällsvärdig, besvarar frågan nekande, så framt namligen han vill vårda fäderneslandets väl och icke beherrskas af sådant fanatiskt hat mot "sjelfskrifvenheten", som vilseleder sjelfva rättsbegreppet och väcker lystnad efter denna politiska rättighets brådstörtade afskaffande, såsom det högsta målet, hvilket man borde söka att vinna med hvilket vågspel som helst för nationen. Om förslaget varder förkastadt, skall fråga derefter uppstå, om hvilket annat sätt för den nuvarande representationens förändring kan vara antagligt.

Det visar sig dock allt mera, huru ifrigt man söker att få frågan uppställd efter en för det hvilande förslaget gynnsammare method. Först fordras ett absolut, alldeles fristående antagande, att nuvarande riksdagsordning skall

bort. Man får då ett tomt rum, som skall fyllas med något; och dertill har man det hvilande förslaget. Invänder nu någon, att det föreslagna skulle för landet vara vådligare, än det gamla, och i sådant afseende argumenterar emot sjelfva hufvudgrunden, den nya valprincipen, så uppfordras han att framlägga ett eget uppgjort förslag. Skulle han iakttaga detta, så har han naturligtvis att vänta det besked, att detta förslag, en enskild projektmakares, icke, såsom det hvilande, är ett hos riksstånden redan bordlagdt, till definitivt afgörande färdigt förslag. Det kan således icke fylla tomrummet, utan dertill måste ovilkorligen det hvilande förslaget användas. Så skola nationens viktigaste angelägenheter behandlas!

Hr D. har likaledes antagit författaren såsom ansvarig för 1848 års förslag, hvilket benämnes "författarens klassvalsförslag"; dervid hr D. icke heller fästat uppmärksamhet vid förf:s yttranden angående upphörande af bördprivilegiet för adelsståndet i representationen. Äfven här varsamt kringgående den utkastade nya stridshandsken, hvilken det tillkommer mera behörige att upptaga, har författaren icke att till hr D:s anmärkningar i dessa ämnen gifva vidare svar, än hvad här ofvan är anfördt i anledning af "Eftersatserna."

Författarens betraktelser i frågan om *årliga riksdagar* och den deraf föranledda frågan om *ministerstyrelse* hafva framkallat erinringar i "Eftersatserna" och särdeles af hr D. Vi vilja söka att besvara dessa erinringar.

I "Eftersatserna" förmenas att "omöjligheten att i vår tid i förskott för tre år beräkna och sörja för fyllandet af statens kraf i alla grenar lärer väl i alla fall snart göra årliga riksdagar till en praktisk nödvändighet." — Förf. nödgas dock erkänna sig icke förmå att fatta denna förväntade nödvändighet. Hvarföre skola de årliga riksdagarne blifva mera nödvändiga än förr? Tidslynnnet visar väl ett oroligt sträfvande efter förändringar i alla riktningar; men för tillfredsställande deraf finnes godt tillfälle å de riksdagar, som enligt nuvarande ordning följa så tätt på hvarandra, att svårligen ens en mellantid af fulla två år kan påräknas; hvilken mellantid väl kan behövas för omsorgsfullt uppgörande af de lagförslag och organisationsplaner, som af riksdagarne föranledas, och för att bringa

till verkställighet de fattade besluten innan representationen åter är samlad. Att statsregleringen kan ske för en tid af tre år, ja ändock längre, har en gammal erfarenhet visat, och de olägenheter, som häruti förekommit, torde icke vara så svåra, att de ju icke skulle kunna uppvägas af den väsendtliga förmon, att någon erfarenhet kan emellan riksmötena vinnas och någon stadga i allmänna ärendenas gång vara att vänta. Olika mot förr är visserligen statsverkets ställning genom åkommen svår skuldsättning; men denna är ju gjord på vilkor, som icke förutsätta inverkan af tillfälliga händelser på amorteringens jemna gång, så att icke någon fara är, att nationens representanter skulle behöfva för bekymmer i den vägen vara årligen tillsammans, utan redan nu för tillfälliga behof af deras sammankallande finnes tillräckligen ordnad genom grundlagens stadganden om urtima riksdag; och likasom, i frågan om det oroliga sträfvandet efter reformer i alla riktningar, vi måste tro, att någon gång en gräns skall vara hunnen, der den i full aktivitet försatta reformifvern icke mera ser framför sig ett omätligt fält för sin verksamhet, så skulle vi ock, i fråga om statens skuldsättning, nödgas antaga, att den dag varder kommande, då det icke vidare låter sig göra att ständigt taga lån. Icke torde vi behöfva skaffa oss årliga riksdagar för att kunna årligen sätta staten i nya skulder. Om storartade, på riksdagars beslut ankommande allmänna företag, gjorda med inhemska penningtillgångar, måste vi, under nuvarande förhållanden, blygsamt underlåta att föra något särdeles högt språk. Det tal man får höra om fördröjda reformer, om för långsamt framåtskridande, ja, till och med den beskyllning, som nyligen (se Göteborgs Handels- och Sjöfartstidn.) blifvit stäld på vår gamla representations (menas väl ridderskapets och adelns samt presteståndets?) syndaregister, om något årtiondes "försummelse att tillegna oss pansarfartyg", — sådant skall väl icke förvillia vårt omdöme angående behovet af årliga riksdagar. — Emellertid begagnar förf. tillfället att taga fasta på det uppenbara erkännandet i "Eftersatserna" att årliga riksdagar *ännu icke* äro en *praktisk nödvändighet* för statsregleringen. I afseende på de öfriga statsärendena skall förf. nog kunna reda sig med försvar för sin sats.

Hr D. "vill gerna hålla otroligt" — och därför är förf. honom mycket förbunden — att förf., i sin framställning om faran att man på årliga riksdagar skulle ofta rubba och omgöra hvad som nyligen blifvit gjordt, *med af-sigt* för sina läsare undanhållit den viktiga erinran derom, att riksdagsmännen skola väljas för längre tid, omfattande tre riksdagar i den ena och nio riksdagar i den andra kammaren. Den förgrifliga framställningen finnes på sid. 43 i "Satserna". Två sidor näst förut, sid. 41, hade förf. oförvarandes låtit hemligheten om de nio åren blifva röjd för de läsare, som händelsevis kunde hafva förbisett eller glömt hvad en sida derförut, sid. 40, fanns skrifvet om samma niotal, likasom på sidan 39, eller hvad sid. 38 var sagdt om de tre åren — eller hvad sjelfva det granskade förslaget innehöll. Vågar hr D. icke mera, "än att gerna hålla otroligt", att förf. begått uppsåtlig oredlighet mot sina läsare, så måste hr D. dock hålla icke blott troligt, utan alldeles säkert, att förf:s benägenhet för list är behäftad med så utomordentlig enfald, att den måste vara alldeles oskadlig för allmänheten.

Hr D. synes antaga såsom obestriddigt, att under nuvarande ordning skola till det mesta eller åtminstone till någon betydlig del nya representanter komma till hvarje riksdag, der kontinuitet i personalen således skulle saknas, då deremot genom den föreslagna ordningen vunnas förmonen, att personalen icke vore väsendtligt ombytt och således icke komme att förete vexlande pluraliteter. Förf. är, i hvad beträffar den gamla erfarenheten i nuvarande ordning, beklagligtvis nödsakad att häruti, såsom i mycket annat, motsäga hr D.; vädjande med trygghet till det eftersinnande minnet hos hvar och en, som med någon trågnare uppmärksamhet följt våra riksdagars gång, och med åberopande af de allmänna reflexioner h. exc. justitiestatsministern framställt i det yttrande, som å sidan 37 i "Satserna" finnes intaget och vi tro oss till och med våga det antagande, att ombytena i de tre ofrälse stånden af nuvarande representation i allmänhet icke varit större än man, utan fara att öfverdrifva, kan förmoda dem, i följd af dödsfall, förändrade lefnadsförhållanden och andra omständigheter, deribland de tillåtna afsägelserna från de icke salarierade platserna i förste kammaren, komma att blifva i

den nya representationen. Att icke de af årliga riksdagar betingade val för flera år på en gång nödvändigt fordras för att bibehålla en till det mesta oförändrad personal af representanter, det har, såsom författaren nu påstår, visat sig i det förflutna; men ändock har erfarenheten ådagalagt, att enhet i principer och stadga i lagstiftningen icke så allmänt varit att påräkna (t. ex. vacklandet i lagstiftningen om kvinnans myndighet och mycket annat sådant). Det var efter denna erfarenhet, och visst icke med förbiseende af det nya representant-kallets flerårighet, förf. vågade framställa sin ofvananförda sats om befarad ostadighet i åsigtter och beslut hos den nya representationen, om den skulle verka under årliga riksdagar. Likasom, under nuvarande ordning, man kunnat å flera riksdagar under decennier förnya en afslagen motion angående arfs- och gifto-rätten, eller ett lagförslag om räkans frigifvande o. s. v., så kunde ock i den nya representationen ett och samma reformförslag hvarje år förnyas; den, som förgäfves sökt hindra framgången åt ett lagförslag, kunde redan samma år, då lagen blifvit utfärdad, och innan någon erfarenhet i dess tillämpning vunnits, vara framme med sitt förslag om lagens afskaffande, allt detta i förhoppning att någon tillfällighet kunde gifva öfvervigt åt den förra minoriteten. Gifvas årliga tillfällen för sådana försök, så uteblifva de visst icke, särdeles då, sannolikt inom några få års förlopp, de så mycket förespeglade stora reformerna hunnit af den nya representationen verkställas och man måste, under förbudande af en statsreglering, som nog torde bibehålla sin gamla egenhet af lång tidsutdrägt, se sig om efter föremål för verksamhet. Att på riksdagar uppsöka ämnen till tal och voteringar, blir ej så svårt, som på de till sin behörighet så strängt begränsade årliga landstingen.

Det vore ut n tvifvel en sällsam afvikelse från de menliga tingens vanliga ordning, om icke äfven i denna fråga hvartdera af två alternativer skulle förete sina fördelar, likasom ock sina olägenheter, emellan hvilka, för att göra ett godt val, det gäller att anställa en noggrann afvägning och antaga det, som, utan att förfela hufvudändamålet, erbjuder de säkraste fördelarne med de minsta olägenheterna. Det ena alternativet kan erbjuda flera fördelar, än det andra, men dock tillika vara behäftadt med

någon olägenhet, någon fara, af den betydighet, som förbjuder dess antagande. Just så måste förf. betrakta förhållandet i förevarande fråga. De årliga riksdagarna skulle onekligen medföra vissa förmoner; men oundgängliga äro de icke; och deras införande i vårt statsskick komme att framkalla viktiga, genomgripande inverknings på ett helt annat område, än det, som i konungens rådgifvares program för ifrågavarande reform af svenska nationalrepresentationens inrättning och i Kgl. M:ts derom aflättna nädiga proposition framstår såsom det egentliga föremålet; och detta område är icke något mindre, än sjelfva *det konstitutionella förhållandet emellan konungamakten och representationen*. Den tid var icke långt borta, då "en strid om representationsreformen kunde förvandla sig till en strid om statsförfattningen." Sjelfva varningen för en sådan tid infattade tillika utmaningen till stridens verkliga början.

Instämmande med hr D. deruti, att representationens årliga sammanträden innebära "*en verksam politisk kraft*", måste dock förf. fortfarande skilja sig från hr D. genom sitt vidhållna förmenande, att denna kraft blefve *alltför mycket* verksam, så verksam, att jemnvigten emellan de begge statsmakterna försvinner, representationen, under en i egentlig mening permanent, blott med några få månaders årlig serietid afdelad, utöfning af den "politiska kraften", blir den väsendtligen makttegande, och deremot Sveriges konungamakt, den uråldriga svenska konungamakten — "stat magni nominis umbra!"

Enär förf. erhållit förebräelser från sina motståndare för svåra irringar i statsrättsliga åsigter och att hafva förbi-sett hvad å nationens sida fordras i en stark representation, till betryggande af nationens rätt emot den styrande makten, anhåller förf., att för dessa motståndare och dem af hans läsare, hvilkas tålmod han kunde ega att påräkna ända till det nu lyckligtvis icke aflägsna slutet af denna omständliga försvarsskrift, få, såsom en fullständig och klar trosbekännelse, till benägen granskning framställa följande serie af satser, med öppen fara (den inses alltför väl), att hr D. skall äfven häruti finna förf. röja "förskräckelse" och bristande hufvud för den rätta politiken:

1:o) Att förf., på de grunder han i "Satserna" sid. 51 o. f. utvecklat, anser Sveriges regeringsform — huru

man än må syna och vända den, för att få honom att passa till det väsendtliga begreppet af hvad man kallar ministerstyrelse -- klart stadga och uttala den mening, att uti de frågor, som tillhöra konungens beslutanderätt, konungens rådgifvare skola, med sjelfständiga grundsatser, gifva konungen de råd, som, efter moget öfvervägande, dem förestafvas af egen öfvertygelse; så att konungens beslut må blifva uttrycket af hvarje saks verkliga pröfning om hvad dess beskaffenhet och rikets väl fordra, icke ett blindt, af all pröfning och öfvertygelse oberoende jakande till representationens i det förevarande särskilda ärendet tillkännagifna eller ock i allmänhet kända åsichter och fordringar, hvarigenom just det i konstitutionen så viktiga bestämmandet om begge statsmakternas ömsesidiga beslutanderätt blefve utan verkan och den republikanska principen redan i betydlig mon vore i tillämpning; hvilket rådgifvande naturligtvis skall ske utan allt hemligt afseende derpå, om rådgifvarne dermed vinna eller icke vinna den folkgunst, som är af annan art, än de sannt upplystes, sakkunniges och sansades aldrig stormande och ofta icke ens i ord uttalade, men icke derföre mindre värdefulla bifall;

2:o) att detta i svenska grundlagen gjorda anspråk på konungens rådgifvares sjelfständighet i grundsatser och åsichter, uti regeringsärendena, naturligtvis måste, med den mest ofelbara logiska säkerhet, erkännas icke blott då man betraktar hvarje hos regeringen förekommande fråga ensam för sig, utan ock då man ser frågorna sammanförda, flere eller många eller alla, i ett verkligt eller inbilladt inre sammanhang, för att upptäcka det regeringssystem, den allmänna tendens, den politiska färg med de vanliga benämningarne "liberal" eller "konservativ", som man kunde vilja göra till föremål för opinionsdomar och ett allmänt dekreterande af nationens för tillfället varande representanter, huruvida konungens rådgifvare ega *deras* förtroende eller icke (se härom "Satserna" sid. 55);

3:o) att med all annan tvångsmakt från representationens sida emot konungens rådgifvare, än den i §§ 106 och 107 regeringsformen beskrifna, i ändamål att ställa rådgifvarne i beroende af representationens förtroende och önskningar, förhåller sig så, som med statshvälfningar, revolutioner, för hvilka icke någon regel i lag kan skrif-

vas och hvilka icke heller kunna göras till föremål för någon doktrin; så framt man icke vill dermed åstadkomma en sådan utveckling af statsrätten, som i arten, fastän med olikhet i ämnets omvända ställning, komme att motsvara *Machiavellis* verldsbekanta både beundrade och afskydda afhandling "Il principe"; i anseende hvartill, å *den ena sidan*, man väl icke lærer kunna såsom rationelt och antagligt till verklig statsmaxim öppet och högtidligt erkänna det, att representationen, såsom det i "Eftersatserna" med synbart theoretiskt gillande heter, "gör de beslut, som ostridigt ligga inom representationens befogenhet, beroende af ett tillmötesgående af regeringen i *andra ämnen*, som denna eger afgöra," enär, såvida moraliska begrepp kunna ega tillämpning i politiken, en regel, hvars brytande väl icke skulle kunna öppet rättfärdigas af annat, än den tillfälliga nödens verkligt oafvisliga tvångsmakt, måste bjuda, att hvarje statens angelägenhet skall behandlas så, som öfvertygelsen om det deruti sanna och rätta samt för riket sannskyldigt nyttiga bestämmer, men icke med dagtingande emellan regeringen och representationen om öfvertygelser och pligtkänsla; ett dagtingande, hvaråt den strängare moraliska granskningen kunde gifva den hårda, men, vi frukta det, sanna allmänna karakteristik, att den ena sidan i den ena saken vill handla emot sin pligt, vill sälja bort sin öfvertygelse mot ett pris, som skulle bestå deruti, att den andra sidan i en annan sak bryter mot sin öfvertygelse, och sin derpå grundade pligt; ett köpslagande, som, derest det i någon den ringaste mon hade sin bevekelsegrund i personlig lystnad att ställa sig väl med motsidans opinioner, så att priset för den brutna pligten mot samhället skulle bestå i popularitet eller annan enskild fördel, beträddt ett moraliskt område, för hvilket vårt språk icke har nog mörka ord; men, å *andra sidan*, nu, såsom tillförene, i verkligheten finnes praktisk möjlighet för representationen, att med ett förfarande efter dylik princip utöfva tvång emot regeringen, stäldt under allmänhetens moraliska domsrätt, sannolikt efter den vanliga, från den stränga teorien frigjorda, mildare grunden för revolutioners bedömande, nemligen att antagandet af någon viss, tillfälligt ursäktande politisk nödvändighet samt följderna och andra tillfälliga omständigheter bestämma

domslutet, alltid utan säker möjlighet för någon att i det ena eller andra fallet, tillförlitligt utforska de icke öppet uttalade bevekelsegrunderna till besluten, och alltid utan rätt för någon att juridiskt ställa representationen till räkenskap för det bruk den gjort af sin verkliga makt; — i följd af hvilket allt det torde böra erkännas, att något *under konstitutionens synpunkt* sannt berättigadt anspråk icke kan finnas derpå, att konstitutionen skall i någon del jemkas till syftning att göra utöfningen af den nu afhandlade tvångsmakten emot regeringen för representationen vidgad eller mera beqväm, men väl, å motsatt sida, det mest berättigade anspråk på konstitutionens bibehållande i det oförryckta skick, att bruket af denna praktiskt möjliga regellösa tvångsmakt icke må kunna drifvas så långt, att derigenom regeringens i grundlagen utstakade rätta ställning i förhållande till representationen i verkligheten varder rubbad, och följaktligen, att vid konstitutionens ändring för sådana ändamål, som afse annat, än beräkningarna för de i nyssnämnda måtto nödvändiga jemnvigter och garantier, man icke ovarsamt vidrör just sådana stadganden, i hvilka dessa jemnvigter och garantier, fastän icke i tydliga ord för hvar och en igenkänliga, finnas inlagda, såsom just förhållandet är med stadgandet om tiden för riksdagarne;

4:o) att författaren icke önskar, att i våra grundlagar må göras någon ändring för att inskränka den tvångsmakt representationen nu eger eller under nu gällande ordning kan hafva tillfälle att begagna emot konungens rådgifvare, således alls icke afser, att representationen skall i ringaste måtto förlora något af sin *nu egande* styrka i förhållande till regeringen; men

5:o) att, å andra sidan, under antagande såsom en säker sanning, att för användandet af de politiska krafterna i statsorganismen gäller äfven den regel, som är ofelbar i afseende på bruket af fysiska och mekaniska krafter för bestämmt ändamål, den nemligen, att ändamålet icke kan i oändlighet vinnas allt bättre ju mera man förstärker de anlitade krafterna, utan deremot att någon gräns skall finnas, hvarutöfver förstärkningen af krafterna icke utan fara kan torggå, — förf. på det högsta ogillar hvarje försök, det må nu hafva utgått från representatio-

nen eller vara ett mer eller mindre klart insedt, mer eller mindre betänkt anbud från sjelfva konungamakten — att, direkt eller indirekt, bereda åt svenska representationen större tvångsmakt emot regeringen, än som redan finnes möjliggjord i våra konstitutionella förhållanden; hvilka under särdeles lång erfarenhetstid visat sina goda verkningar i den andliga och materiella utveckling samt det inre och yttre lugn Sverige egt och eger, under det andra konstitutionella monarchier med sina omvexlande uppträden af partisöndringar, årligen utöfvadt parlamentariskt kif, nyckfulla ministér-ombyten, uppror, throners fall, omkastning från konstitutionelt-monarchisk statsform till republikansk och i ganska bråd vändning derifrån till monarchisk despotism, gifvit rika ämnen för betraktelsen derom, att, så mycket af orsakerna till dylika samhällsstormar än må hafva legat i egendomliga förhållanden inom de främmande länderna, dock alltid *något* — ett visst lyckligt mått af ett *icke för mycket* och ett *icke för litet* — åtminstone ett någorlunda väl afpassadt förhållande — måste hafva funnits i Sveriges statsform, hvilket andra länder haft större anledning att vilja efterbilda, än vi kunde ega skäl att söka efterhärma deras statslif; likasom ännu i flera länder med årligen sammanträdande representation råder oro och fara för upplösning, synnerligen i vår grannstat Danmark, der hvar och en sansad kunde önska sig hafva undslupit annan konstitutionell ställning emellan konung och folk, än förhållandet varit enligt vår grundlag; med åberopande af hvilken, till förmon för Sveriges konstitutionella förhållanden sjelfmant sig erbjudande jemnförelse, författaren tror sig hafva tillräckligt besvarat sina motståndares erinran om förbiseende af behöflig makt för vår representation, att afvärja eller stäfja konungamaktens missbruk, — i sammanhang hvarmed vi ej heller kunna tillbakahålla den betraktelse, att om de, som, med stor oro och pessimistisk misströstan orda om farorna för nationen i en monarchi, der *icke* ministerstyrelsens vanliga vilkor gifver representationen makt öfver konungens rådgifvare, ville i detta fall till rådgifvarnes förstånd och moraliska egenskaper hysa åtminstone någon ringa del af det optimistiska förtroende, hvarmed de så ytterst beredvilligt förlita sig på den okunnige massans goda bruk af samfald valrätt till

bildande af den representation, som skulle utöfva makten öfver konungens rådgifvare, så vore många ord och mycket buller besparade;

6:o) att det tvång emot konungens rådgifvare, som representationen har i sin verkliga makt, kan göras på särskilda vägar, dem vi skulle vilja klassificera sålunda: 1) *Statsregleringen*, der den så kallade "skattevägran" kan i hvad ämne som helst försätta regeringen i ett till eftergifvenhet tvingande beroende; dervid ingalunda, såsom i "Eftersatserna" förmenas, tvånget skulle af regeringen kännas först i den stund, då perioden för den nya statsregleringens tillämpning vore inne, utan naturligtvis en regering, som själf egde något begrepp om sin betydelse och sin ställning, måste känna tvånget redan i den stund representationens beslut blefve bekant, och det dermed åsyftade redlöshetstillstånd för den allra närmaste framtiden klart funnes hotande; 2) *alla de öfriga många tullfällen en representation eger, att i sina beslut röja ovilja eller öppen fiendilighet mot konungens rådgifvare*, så t. ex. som vid sista riksmötet under konung Carl XIV:s Johans regering en del af representationen ofta ville bemöta regeringen; hvilket förfarande, särdeles då det vinner lofsjungande understöd af den periodiska pressen (den hr D. gerna må, utan vidare motsägelse å förf:s sida åberopa såsom skydd mot folkmaktens missbruk), måste kunna utledsna en rådgifvarepersonal, särdeles om den icke utgöres af verkligen starka karakterer, utan af sådana, som lätt taga oro och, under dylik påtryckning, ega svagheten att, för folkgunstens vinnande, låta grundsatserna fara sin väg;

7:o) att i själfva naturen af en sådan tvångsmakt tydligen ligger, att redan vissheten om dess tillvaro och om befintligheten af sådana förhållanden, som kunna göra utöfningen af denna makt ganska lätt, kan hafva inflytande på konungens rådgifvare, så att icke, såsom "Eftersatsernas" insändare tyckes förmena, det faktiska bruket af själfva damokles-svärdet skulle vara oundgängligt vilkor för den deraf påräknade verkan, att tvinga konungens rådgifvare till fogsamhet för representationens fordringar;

8:o) att ju oftare representationen är församlad och stäld i den verkliga beröring med regeringen, hvarunder

en dylik tvångsmakt kan utöfvas, och ju mindre tid i allmänhet konungens rådgifvare skola ega att i representationens frånvaro handhafva de riksvärdande värfven, destomera skall känslan af detta beroende hos dem rotfästa sig, destomera skall sjelfständighetskänslan kunna förqväfvas; och desto mera skall i allmänhetens sinnelag innötas den uppfattning af det konstitutionella förhållandet, som nyligen (se Nya Dagl. Alleh. den 10 April n:o 83) blifvit af en norsk författare fröjdefullt uttalad såsom andan af Norges konstitution: "*Konungen är väsendtligen statsrådets namnstämpel och statsrådet är väsendtligen folkets fullmäktig*", — alldeles såsom man tänkte och sade i Sverige under "frihetstiden", bedröflig och varnande i åminnelse;

9:o) *att*, om än man icke lägger synnerligt märke till allt det myckna pratet om ett ofantligt förråd af ämnen för stora samhällsreformer, som i vårt land skulle hafva sammanskockat sig under vår långa väntan på representationsförändring, det dock är utom allt tvifvel, att i våra sociala förhållanden finnes rätt mycket, der regeringens sjelfständighet i grundsatser och dess fasta, säkra hållning kunna behöfvas att tagas i anspråk emot reformlystnadens möjliga förgätenhet af den måtta, som förbjuder den närvarande generationen, att för sina närmaste intressen sorglöst uppoffra framtidens, vare sig i användandet af statens materiella tillgångar, upphäfvande af alla den svenska jorden nödvändigt åliggande skyldigheter eller i oklokt nedrifvande och ombildande af de statsinstitutioner, som häröra från en högre vishet, än man vanligen finner i nutidens mängd af förslag; till hvilket motstånd ofta kan fordras en statsmannavishet, som icke erkännes af den segrande meningen i opinionerna för dagen; hvadan många anledningar till svåra prof för konungens rådgifvares karaktersstyrka och pligtkänsla, många tillfällen för missbelåtenhet hos representationen kunna framstå;

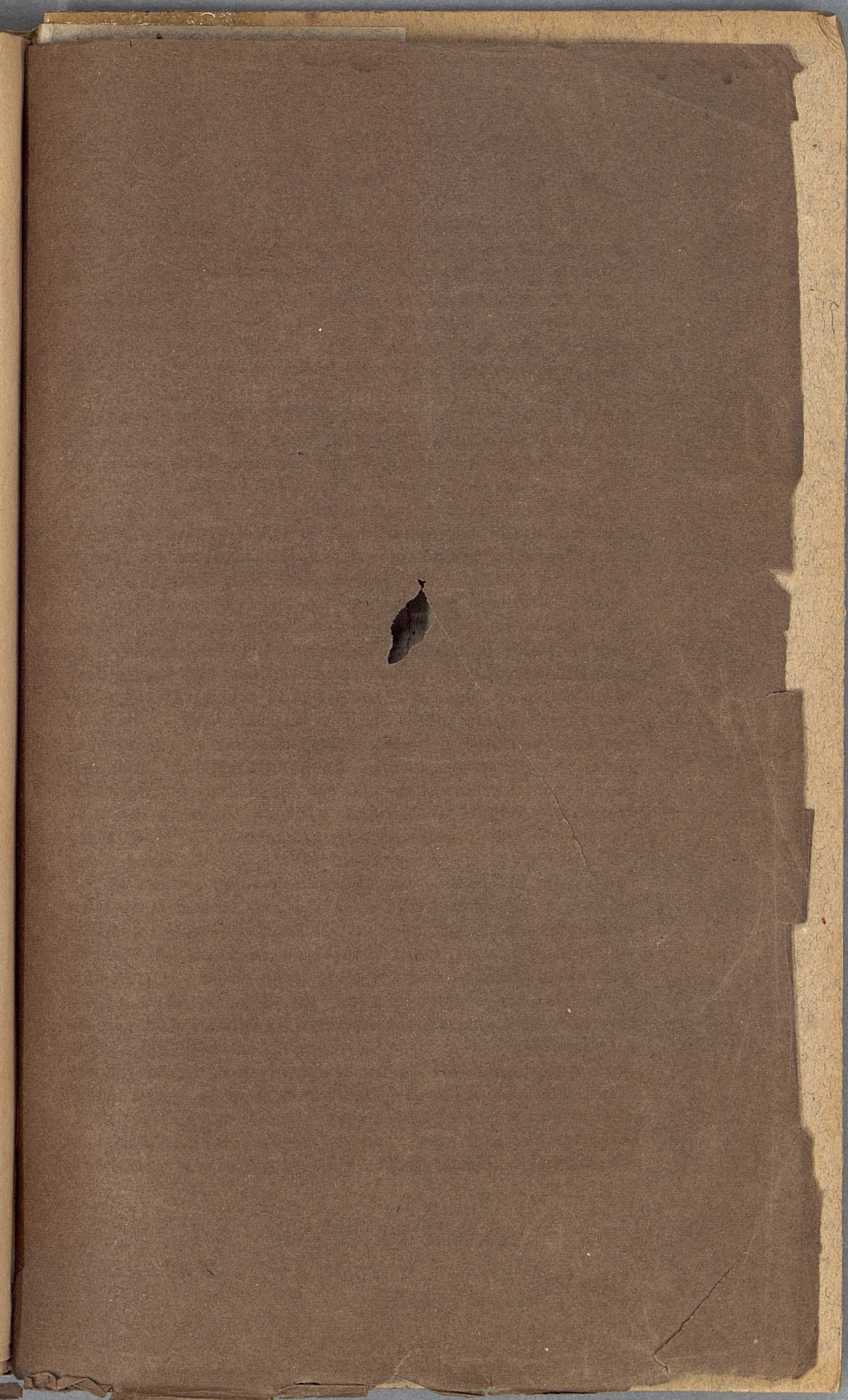
10:o) *att*, vid sådana förhållanden, den allra högsta vikt hvilat på det konstitutionella anordnande, som bestämmer huru ofta vår representation skall vara i verksamhet och följaktligen ega tillfälle att utöfva den inflytelse på konungens rådgifvares sinnelag och hållning, hvarom nu är taladt;

11:o) att den, som vill låta den monarchiska principen i vår konstitution undanträngas af den republikanska, så att den så kallade "folkviljan" må blifva den egentligen enda bestämmande samt konungamakten med dess tiomannaråd blott utgöra en ironiskt grannt förklädd verkställande myndighet för folkviljans beslut, måste högligen önska bifall till förslaget om årliga riksdagar, såsom afgörande seger för den demokratiska tendensen i en tid, der ett mindre antal klart inser det verkliga målet för sträfvandet i denna syftning, och den stora mängden, utan närmare eftersinnande af hvad saken verkligen kan innebära, blindt instämmer i önskingar om allt, som kan benämnas liberalt, samt godtroget låter förvilliga sig af åberopade exempel äfven från de länder, hvilkas stora olycka just är, att de icke ega den lugnande konstitution vi nu som bäst vilja sönderbryta; men

12:o) att åter hvar och en, som vet att rätt värdera förmonen af vår statsform och verkligen besinnat vår egen erfarenhet om de olyckliga följderna af försöket med konungamakts nedtryckande under riksdagsmajoriteters tvång, måste på det allra högsta ifrå emot denna förändring af vår grundlag, noga besinnande, under hvilka varnande tecken i tidslynnnet och inom den politiska horisonten detta förslag tillkommit; varningstecken, som mana till noggrann beräkning, om icke de förmoner, som i vissa hänseenden under lugnare förhållanden kunde vara att vänta af årliga riksdagar, ojemnförligt uppvägas af de hotande farorna.

Det torde icke vara nödigt att besvara hr D:s erinringar i de delar, som här icke blifvit vidrörda, t. ex. det sällsamma inkastet mot förf:s anmärkning om ofullständighet i det hvilande förslaget i fråga om valrättens bestämmande, förmenandet, att förf. icke skulle hafva nog bestämdt fästet ogillande uppmärksamhet vid det föreslagna olika antalet af hvardera kammarens ledamöter vid omröstning i statsregleringsfrågor o. s. v. — Författaren afslutar härmed sitt förnyade försök till sanningens utredande i den viktiga samhällsfrågan, önskande att någon nytta må genom hans svaga bemödande vara vunnen, men utan att han någon stund vågar från sig aflägsna den tanke, som uttrycktes i Custines sorgliga betraktelse:

”sådan är sanningens lott på jorden: så länge folken mest behöfva henne, känna de henne icke, och när de en gång lära att känna henne, har hon redan upphört att för dem vara af vigt”.

I Bokhandeln finnes att tillgå å 60 öre:

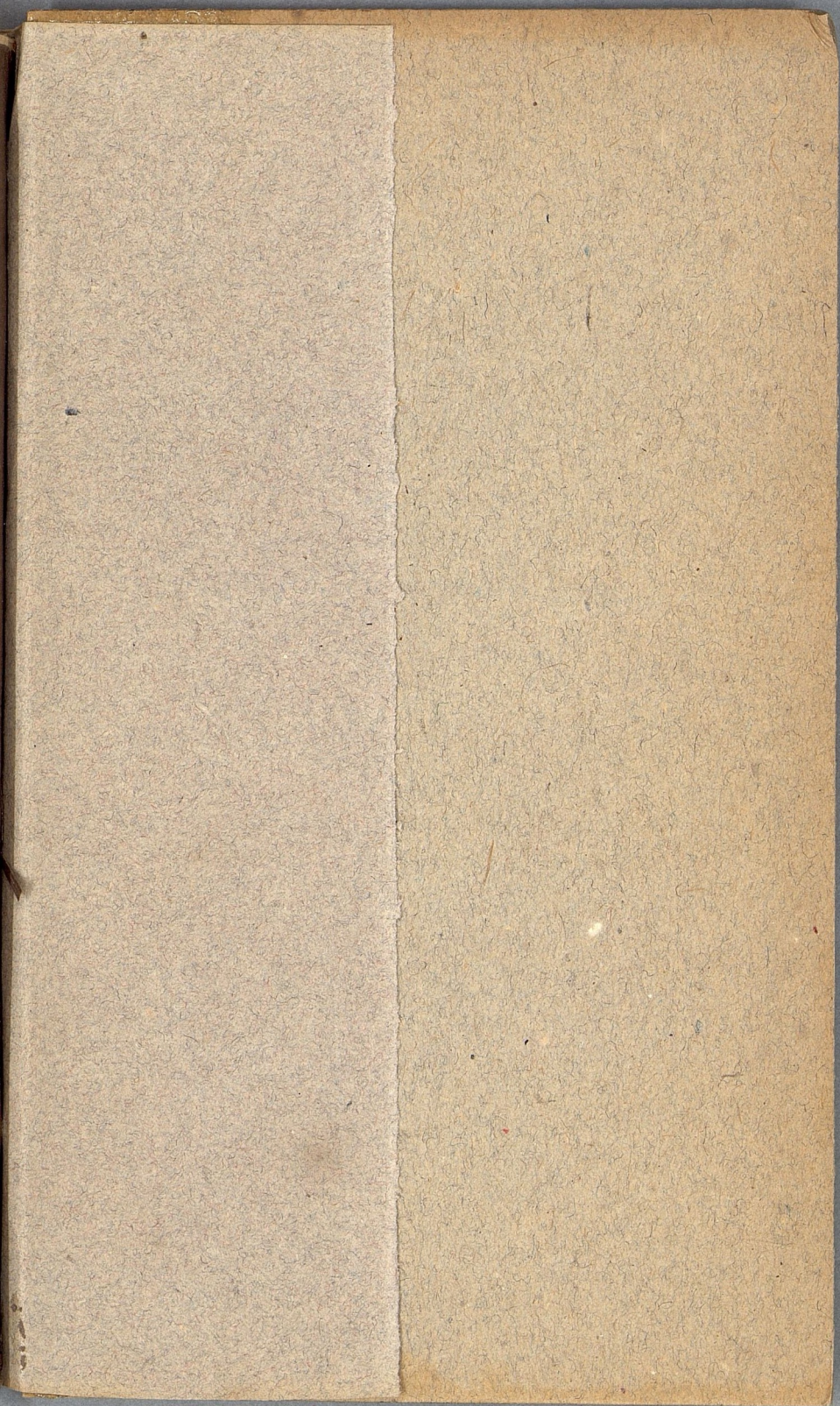
Satser

angående

det från Riksdagen 1862—1863 hvilande

förslag till National-Representationens om-
bildning.

(Artiklar i Tidningen **Väktaren**, N:ris 3 - 7, 10, 17 och
18 för år 1864, tillökade och i vissa delar omarbetade).

National Library
of Sweden

60001000307652

www.books2ebooks.eu